

DEN GLOBALE HANDLINGSPLAN FOR HUSDYRGENETISKE RESSOURCER og INTERLAKEN-DEKLARATIONEN

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

Udvalget til Bevarelse af Genressourcer
hos Danske Husdyr

KOMMISSIONEN
FOR GENETISKE
RESSOURCER FOR
FØDEVARER OG
LANDBRUG

DEN GLOBALE HANDLINGSPLAN FOR HUSDYRGENETISKE RESSOURCER og INTERLAKEN- DEKLARATIONEN

GLOBAL PLAN OF ACTION FOR ANIMAL GENETIC RESOURCES and the INTERLAKEN DECLARATION

vedtaget af den Internationale Tekniske Konference
om Husdyrgenetiske Ressourcer

Interlaken, Schweiz, den 3.-7. september 2007

Published by arrangement with the Food and Agriculture Organization of the United Nations by

Danish Committee for the Management of Farm Animal Resources
The Danish Plant Directorate
Ministry of Food, Agriculture and Fisheries

Udgivet i henhold til aftale med De Forenede Nationers Fødevare- og Landbrugsorganisation (FAO) af
Udvalget til Bevarelse af Genressourcer hos Danske Husdyr
Plantedirektoratet
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

KOMMISSIONEN FOR GENETISKE RESSOURCER FOR FØDEVARER OG LANDBRUG
DE FORENEDE NATIONERS FØDEVARE- OG LANDBRUGSORGANISATION (FAO)

Rom, 2007

Denne publikation er oprindelig udgivet af De Forenede Nationers Fødevare- og Landbrugsorganisation (FAO) med titlen Global Plan of Action for Animal Genetic Resources and the Interlaken Declaration.

De i denne publikation anvendte betegnelser og det heri præsenterede materiale er på ingen måde et udtryk for FAO's holdning eller synspunkt vedrørende retsstillingen for et land, et territorium, en by eller et område eller for myndighederne i et land, et territorium, en by eller et område eller vedrørende fastlæggelsen af disses grænser.

Betegnelserne 'industrilande' og 'udviklingslande' er anvendt af hensyn til de udarbejdede statistikker og er ikke nødvendigvis et udtryk for en stillingtagen til det trin, som et bestemt land, territorium eller område har nået i udviklingsprocessen.

Copublisher er ansvarlig for oversættelsen af teksten til dansk, og FAO påtager sig ikke ansvar for oversættelsens nøjagtighed.

© FAO (2007) Engelsk udgave

© Plantedirektoratet (2008) Dansk udgave

ISBN-nr. 978-87-7083-275-5

Forord til Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer og *Interlaken-Deklarationen*

Det er i dag få verdensomspændende moderne husdyrracer, som anvendes til at producere hovedparten af de animalske fødevarer, og vores fremtidige fødevarerforsyning er derfor stærkt afhængig af, at disse forvaltes bæredygtigt.

Sandsynligheden taler for, at vi i de kommende år vil møde udfordringer som f.eks. nye husdyrsygdomme, ændrede produktionsforhold og klimaforandringer. For at imødegå disse forandringer er det vigtigt, at vi har adgang til en bred vifte af husdyrgenetiske ressourcer.

I Danmark har vi længe været opmærksomme på at bevare gamle oprindelige husdyrracer, fordi de udgør et vigtigt "reservelager" af genetiske ressourcer. Fødevareministeriets Genressourceudvalg har gennem årene indsamlet genetisk materiale som sæd og embryoner fra bevaringsværdige danske husdyrracer. Udvalget har endvidere understøttet det store bevaringsarbejde, som en række avlere, museer m.fl. gennem årene har udført.

Også dansk landbrug har været fremsynede i det moderne avlsarbejde og har på et tidligt tidspunkt indset behovet for at udvikle langsigtede bæredygtige avlsmål, hvor egenskaber som sygdomsresistens, fertilitet og funktionalitet er inddraget.

Vi har således i Danmark allerede i mange år arbejdet med at sikre de husdyrgenetiske ressourcer for den fremtidige fødevarerproduktion. Men det betyder ikke, at vi kan slappe af. Arbejdet med at sikre de husdyrgenetiske ressourcer er en stadig udfordring, som vi ikke kan tage som en selvfølge. Derfor er det ikke uvæsentligt, at vi har tiltrådt *Interlaken-Deklarationen*. Ved vores indtræden har vi nemlig forpligtet os til at bevare og anvende vores husdyrgenetiske ressourcer bæredygtigt for at sikre den globale fødevarerikkerhed, understøtte udviklingen i landdistrikterne, fremme anvendelsen af husdyr i landskabsplejen og endelig skabe rammer for nicheproduktioner med udgangspunkt i lokale racer.

Den Globale Handlingsplan fremhæver bl.a., at kendskabet til udviklingen i husdyrgenetiske ressourcer er begrænset, at fødevarerikkerheden er afhængig af en bæredygtig og effektiv forvaltning af disse ressourcer, og at tabet af biologisk mangfoldighed på sigt truer fødevarerikkerheden.

Jeg håber, at den danske oversættelse af *Interlaken-Deklarationen* samt den Globale Handlingsplan vil være med til at udbrede kendskabet til behovet for at sikre vores husdyrgenetiske ressourcer og give inspiration til det fremtidige arbejde med at gøre handlingsplanen til virkelighed.

Eva Kjer Hansen
Fødevareminister

Forord

Det internationale samfund har i september 2007 for første gang nogen sinde vedtaget en Global Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer, der indeholder 23 strategiske prioriteringer med henblik på at bekæmpe tab af husdyrgenetisk mangfoldighed og anvende husdyrgenetiske ressourcer på et bæredygtigt grundlag. Gennemførelsen af Den Globale Handlingsplan skal i betydelig grad bidrage til at nå Millennium-erklæringens udviklingsmål 1 (udryddelse af ekstrem fattigdom og sult) og 7 (sikring af miljømæssig bæredygtighed).

Den Globale Handlingsplan er kulminationen på en længerevarende proces, som 169 lande har deltaget i. Planen blev vedtaget af delegationer fra 109 lande på den Internationale Tekniske Konference om Husdyrgenetiske Ressourcer, som blev afholdt i Interlaken, Schweiz, fra den 3. til den 7. september 2007. Delegationerne vedtog også *Interlaken-Deklarationen om Husdyrgenetiske Ressourcer* og bekræftede dermed deres fælles og individuelle ansvar for bevaring, bæredygtig anvendelse og udvikling af husdyrgenetiske ressourcer for fødevarer og landbrug; for verdens fødevarer sikkerhed; for en bedre ernæringstilstand blandt mennesker; og for udvikling af landdistrikter. Landene forpligtede sig til at fremme adgangen til disse ressourcer og sikre en retfærdig og rimelig fordeling af de fordele, der fremkommer ved udnyttelsen deraf.

Vi har arvet den store rigdom og mangfoldighed af husdyrgenetiske ressourcer fra generationerne før os overalt i verden og skal hylde dem, ligesom Charles Darwin gjorde det, da han i 1868 skrev om "*den prægtige dygtighed og ihærdighed, hvormed mennesker har efterladt et varigt monument over deres vellykkede bedrifter i vore husdyrs aktuelle tilstand*". Disse husdyr fulgte med vores forfædre til verdens mange forskellige klimaer og økosystemer, hvor de viste sig at være umådeligt gode til at tilpasse sig. I dag, hvor vi står over for en voksende befolknings behov, ændringer i forbrugernes efterspørgsel og den enorme udfordring med at håndtere klimaforandringerne og nye sygdomme, har vi atter brug for at fremme potentialet i denne tilpasningsevne for at gå en usikker fremtid i møde. At lade disse ressourcer gå tabt på grund af manglende handling ville være respektløst over for såvel tidligere som kommende generationer. *Interlaken-Deklarationen om Husdyrgenetiske Ressourcer* opfordrer til en hurtig indsats for at hindre dette og anbefaler Den Globale Handlingsplan som et hensigtsmæssigt instrument til at imødegå denne udfordring.

Regeringerne skal nu udvise vedholdende politisk vilje og mobilisere de betydelige ressourcer, der er nødvendige for at kunne gennemføre Den Globale Handlingsplan med succes. Dette forudsætter et stort regionalt og internationalt samarbejde. FAO, andre relevante internationale organisationer, landene, forskerne, donorer, civile samfundsorganisationer og den private sektor spiller alle en afgørende rolle. Desuden er det nødvendigt, både moralsk og i praksis, at yde støtte til husdyrholdere og -avlere, der vogter om en stor del af den mangfoldighed af verdens husdyrgenetiske ressourcer, navnlig i udviklingslandene, og som er afhængige af dyrene, da de udgør deres eksistensgrundlag. Deres roller og behov kan der ikke ses bort fra, hvis Den Globale Handlingsplan skal kunne gennemføres.

Interlaken-Deklarationen om Husdyrgenetiske Ressourcer anerkender, at der er betydelige mangler og svagheder i den nationale og internationale kapacitet til at kortlægge, overvåge, beskrive, anvende bæredygtigt, udvikle og bevare husdyrgenetiske ressourcer, og at det haster med at tage fat på dette. Deklarationen efterlyser endvidere mobilisering af betydelige økonomiske ressourcer og langsigtet støtte til nationale og internationale programmer om husdyrgenetiske ressourcer.

Efter det historiske gennembrud, som Interlaken-konferencen har skabt, skal vi opretholde fremdriften og samtidig arbejde videre på mange fronter på én gang. Den tekniske kapacitet, især i udviklingslandene, skal understøttes, nationale programmer og politikker for bæredygtig anvendelse og udvikling, bevaring og karakterisering af husdyrgenetiske ressourcer skal etableres eller styrkes; og effektive internationale politiske rammer for husdyrgenetiske ressourcer skal gradvis opbygges på en måde, der afspejler disse ressourcers særlige egenskaber og de reelle behov blandt husdyravlere og -holdere over hele verden.

FAO er forpligtet til at gennemføre Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer. FAO's Kommission for Genetiske Ressourcer for Fødevarer og Landbrug skal udstikke retningslinjerne for dette arbejde og overvåge, hvordan arbejdet skrider frem.

Jeg beder det internationale samfund om at forene kræfterne i forvaltningen af verdens arv af husdyr genetiske ressourcer for dermed at sikre en vellykket gennemførelse af Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer.

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'D' followed by a vertical line and a horizontal stroke at the bottom.

Jacques Diouf
Generaldirektør

Indhold

INTERLAKEN-DEKLARATIONEN OM HUSDYRGENETISKE RESSOURCER	1
DEN GLOBALE HANDLINGSPLAN FOR HUSDYRGENETISKE RESSOURCER	5
Del I Baggrunden for Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer	7
<i>Mål og strategier for Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer</i>	10
Del II Strategiske prioriteringer for handling	13
Strategisk indsatsområde 1	
Karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici	14
Indledning	14
Langsigtet målsætning	14
Strategisk prioritering 1 Kortlægge og karakterisere husdyrgenetiske ressourcer, overvåge udviklingen og dertil knyttede risici og etablere landebaserede systemer for tidlig varsling og reaktion	15
Strategisk prioritering 2 Udvikle internationale tekniske standarder og protokoller for karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici	16
Strategisk indsatsområde 2	
Bæredygtig anvendelse og udvikling	17
Indledning	17
Langsigtet målsætning	18
Strategisk prioritering 3 Fastlægge og styrke nationale politikker for bæredygtig anvendelse	18
Strategisk prioritering 4 Etablere nationale strategier og programmer for udvikling af arter og racer	18
Strategisk prioritering 5 Fremme agroøkosystem-baserede metoder til forvaltning af husdyr-genetiske ressourcer	19
Strategisk prioritering 6 Støtte oprindelige og lokale produktionssystemer og dertil knyttede videnssystemer, der har betydning for bevaring og bæredygtig anvendelse af husdyrgenetiske ressourcer	20
Strategisk indsatsområde 3	
Bevaring	21
Indledning	21
Langsigtet målsætning	22
Strategisk prioritering 7 Fastlægge nationale bevaringspolitikker	22
Strategisk prioritering 8 Etablere eller styrke in situ-bevaringsprogrammer	23
Strategisk prioritering 9 Etablere eller styrke ex situ-bevaringsprogrammer	23
Strategisk prioritering 10 Udvikle og implementere regionale og globale langsigtede bevaringsstrategier	24
Strategisk prioritering 11 Udvikle metoder og tekniske standarder for bevaring	25

Indhold

Strategisk indsatsområde 4		
Politikker, institutioner og kapacitetsopbygning		25
	Indledning	25
	Langsigtet målsætning	27
Strategisk prioritering 12	Etablere eller styrke nationale institutioner, herunder bl.a. Nationale Fokuspunkter, til planlægning og gennemførelse af foranstaltninger vedrørende husdyrgenetiske ressourcer for udviklingen af husdyrsektoren	27
Strategisk prioritering 13	Etablere eller styrke nationale uddannelses- og forskningsfaciliteter	28
Strategisk prioritering 14	Styrke den nationale menneskelige kompetence til karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici, til bæredygtig anvendelse og udvikling samt til bevaring	29
Strategisk prioritering 15	Etablere eller styrke international informationsdeling, forskning og uddannelse	29
Strategisk prioritering 16	Styrke et internationalt samarbejde om opbygning af kapacitet i udviklingslande og lande med overgangsøkonomier til: <ul style="list-style-type: none">• karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici;• bæredygtig anvendelse og udvikling; samt• bevaring af husdyrgenetiske ressourcer	30
Strategisk prioritering 17	Etablere Regionale Fokuspunkter og styrke internationale netværk	30
Strategisk prioritering 18	Øge national bevidsthed om husdyrgenetiske ressourcers roller og værdier	31
Strategisk prioritering 19	Øge regional og international bevidsthed om husdyrgenetiske ressourcers roller og værdier	31
Strategisk prioritering 20	Evaluere og udvikle nationale politiske og juridiske rammer for husdyrgenetiske ressourcer	31
Strategisk prioritering 21	Evaluere og udvikle relevante internationale politiske og reguleringsmæssige rammer for husdyrgenetiske ressourcer	32
Strategisk prioritering 22	Koordinere Kommissionens arbejde med politikken for husdyrgenetiske ressourcer med andre internationale fora	33
Strategisk prioritering 23	Styrke indsatsen for at mobilisere ressourcer, herunder økonomiske ressourcer, til bevaring, bæredygtig anvendelse og udvikling af husdyrgenetiske ressourcer	33
Del III	Gennemførelse og finansiering af <i>Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer</i>	35

Interlaken-Deklarationen om Husdyrgenetiske Ressourcer

- 1 I anerkendelse af de husdyrgenetiske ressourcers grundlæggende rolle og værdi for fødevarer og landbrug, og særlig deres bidrag til fødevareressikkerhed for nuværende og kommende generationer, og i bevidstheden om de trusler mod fødevareressikkerheden og et bæredygtigt eksistensgrundlag for landsbysamfundene, som tabet og ødelæggelsen af disse ressourcer udgør; forsamledes vi, repræsentanter for 109 stater, og Det Europæiske Fællesskab og 42 organisationer i Interlaken, Schweiz, på opfordring af De Forenede Nationers Fødevarer- og Landbrugsorganisation (FAO) og med den schweiziske regering som vært, på denne første Internationale Tekniske Konference om Husdyrgenetiske Ressourcer, idet vi er opmærksomme på vore forpligtelser og mange udfordringer, men overbeviste om, at der kan og bør ske fremskridt. Denne Internationale Tekniske Konference om Husdyrgenetiske Ressourcer bidrager væsentligt til at få fastlagt nogle effektive internationale rammer for bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer for fødevarer og landbrug og verdens fødevareressikkerhed.
- 2 Vi anerkender, at staterne har suveræne rettigheder over deres dyrgenetiske ressourcer for fødevarer og landbrug.
- 3 Ved at bekræfte vores fælles og individuelle ansvar for bevaring, bæredygtig anvendelse og udvikling af dyrerogenetiske ressourcer for fødevarer og landbrug, anerkender vi, at lande, regioner og befolkningsgrupper er indbyrdes afhængige med hensyn til disse ressourcer.
- 4 Vi forpligter os til at opnå bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af dyrerogenetiske ressourcer for fødevarer og landbrug. Vi forpligter os ligeledes til at lette adgangen til disse ressourcer og at sikre en retfærdig og rimelig fordeling af de fordele, der fremkommer ved udnyttelsen deraf, i overensstemmelse med relevante internationale forpligtelser og nationale lovbestemmelser. Vort mål er at styrke verdens fødevareressikkerhed, forbedre menneskers ernæringstilstand og bidrage til udviklingen af landdistrikter.
- 5 Vi glæder os over udarbejdelsen af *Tilstandsrapporten om Verdens Husdyrgenetiske Ressourcer for Fødevarer og Landbrug*, der er udarbejdet i en national proces under vejledning fra FAO's Kommission for Genetiske Ressourcer for Fødevarer og Landbrug. Det er den første samlede globale vurdering af tilstanden for husdyrgenetiske ressourcer og udgør grundlaget for *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*.
- 6 Vi anerkender, at den eksisterende mangfoldighed af dyrearter ikke anvendes i det omfang, det er muligt for at øge fødevarerproduktion, forbedre ernæringstilstanden blandt mennesker og opretholde landsamfundene eller for at få mere effektive produktionssystemer. Vi bemærker og ser med stor bekymring på det løbende betydelige tab af husdyrracer. Den vedvarende udhulning og det fortsatte tab af husdyrgenetiske ressourcer ville skade bestræbelserne for at opnå fødevareressikkerhed, forbedre menneskers ernæringstilstand og øge udviklingen af landdistrikter. Vi anerkender, at bestræbelserne for yderligere at bevare, udvikle, forbedre og anvende husdyrgenetiske ressourcer på et bæredygtigt grundlag bør forstærkes.

- 7 Vi anerkender, at der prompte skal gøres en indsats for at bevare truede dyreracer på grund af den alarmerende store udhulning af husdyrgenetiske ressourcer.
- 8 Vi anerkender, at der er behov for at fremme udvikling af viden, navnlig gennem forskning, der fører til en forbedret bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer.
- 9 Vi anerkender, at de dyrearters genressourcer, der har størst betydning for fødevarer sikkerheden, et bæredygtigt eksistensgrundlag og menneskers velbefindende, er resultatet af både naturlig selektion og avlsarbejde foretaget af husmænd, landmænd, husdyrnomader¹ og husdyravlere over hele verden og på tværs af generationer. Resultatet er en stor mangfoldighed af husdyrracer, der medfører en bred vifte af fordele for miljøet, menneskeheden og kulturarven. Vi er bevidste om, at alle lande er nødt til at bidrage til bevaringen af disse ressourcer som grundlag for en udvikling af husdyr, fødevarer sikkerhed og en forbedret ernæring for deres land- og bybefolkning samt for at understøtte landsbysamfundene.
- 10 Vi anerkender, at det er væsentligt at bevare mangfoldigheden af husdyrgenetiske ressourcer for fødevarer og landbrug, således at landmænd, husdyrnomader og husdyravlere kan imødegå de nuværende og fremtidige produktionsmæssige udfordringer, der opstår som følge af ændringer i miljøet, inklusive klimaforandringer; kan opnå øget resistens over for sygdomme og parasitter; og kan tilpasse sig ændringer i forbrugernes efterspørgsel efter animalske produkter. Vi anerkender ligeledes den biologiske mangfoldigheds egen værdi og den miljømæssige, genetiske, sociale, økonomiske, medicinske, videnskabelige, pædagogiske, kulturelle og åndelige betydning af husdyrracer samt vort etiske ansvar for at sikre, at genressourcer er tilgængelige for kommende generationer af mennesker.
- 11 Vi er opmærksomme på, at efterspørgslen efter kød, mælk og andre animalske produkter er dramatisk stigende. Bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer for fødevarer og landbrug vil bidrage væsentligt til opnåelse af de fastlagte mål i Rom-erklæringen om Verdens Fødevarerforsynings sikkerhed, handlingsplanen vedtaget på det globale fødevarer topmøde samt Millennium-erklæringens udviklingsmål, navnlig mål 1: udryddelse af ekstrem fattigdom og sult, og mål 7: sikring af miljømæssig bæredygtighed. Bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer er i væsentlig grad med til at lette gennemførelsen af Agenda 21 i Konventionen om Biologisk Mangfoldighed.
- 12 Vi anerkender det enorme bidrag, som de lokale og oprindelige samfund og landmænd, husdyrnomader og husdyravlere i alle verdens regioner har ydet og fortsat vil yde til bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer. Vi erkender endvidere det historiske og relevante bidrag fra alle, der er beskæftiget med husdyrhold, og som har formet husdyrgenetiske ressourcer til samfundets behov. Det er deres ejerskab og forvaltning af deres husdyr genressourcer, som har gjort det muligt for dem at yde et betydeligt bidrag indtil nu. Det er deres ejerskab og forvaltning, som fremover bør sikres for at opnå samfundsmæssig nytte. Vi stadfæster, at de bør deltage i en retfærdig og rimelig fordeling af de fordele, der fremkommer ved udnyttelse af husdyrgenetiske ressourcer. Vi bekræfter det hensigtsmæssige i, i fornødent omfang og med forbehold for national lovgivning, at respektere, bevare og vedligeholde traditionel viden af betydning for husdyravl og -produktion som et bidrag til et bæredygtigt eksistensgrundlag, og bekræfter behovet for at inddrage alle aktører i beslutningstagningen på nationalt niveau om forhold vedrørende bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer.

- 13 Vi er opmærksomme på, at efterspørgslen efter animalske produkter fremover skal imødekommes inden for rammerne af et bæredygtigt landbrug og bæredygtig udvikling, og at dette vil kræve integrerede metoder til økonomisk udvikling og forfølgelse af sociale, kulturelle og miljømæssige mål. Vi forstår behovet for at anvende forvaltningsmetoder, der kombinerer det bedste fra traditionel og moderne viden og teknologi, og behovet for at gøre brug af den agroøkosystem-baserede metode og en integreret praksis for forvaltning af naturressourcer.
- 14 Vi anerkender, at der findes betydelige mangler og svagheder i den nationale og internationale kapacitet til at kortlægge, overvåge, beskrive, anvende bæredygtigt, udvikle og bevare husdyrgenetiske ressourcer. Vi anerkender behovet for betydelige økonomiske ressourcer og langsigtet støtte til nationale og internationale programmer om husdyrgenetiske ressourcer for at øge verdens fødevarer sikkerhed og bidrage til en bæredygtig udvikling af landområder. Vi bekræfter behovet for at undersøge institutioners kapacitet, forvaltningsstrukturer, programmer og politikker til at identificere mangler og afhjælpe disse ved en styrkelse af de nationale muligheder, navnlig i udviklingslandene. Vi opfordrer til bedre partnerskaber blandt øget samarbejde mellem regeringer, forskere, landmænd, husdyrnomader, husdyravlere og forbrugere med henblik på en udbygning af den igangværende indsats for at forvalte husdyrgenetiske ressourcer og overvinde væsentlige mangler og svagheder.
- 15 Vi anerkender, at overførsel af teknologi, der vedrører bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer, har afgørende betydning for verdens fødevarer sikkerhed og verdens voksende befolknings behov og bør fremmes i overensstemmelse med relevante internationale forpligtelser og relevante nationale lovgivning. Vi anerkender, at bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer vil kræve støtte og deltagelse fra landmænd, husdyrnomader og husdyravlere; lokale og oprindelige samfund; organisationer og institutioner; den private sektor; og det civile samfund. Vi anerkender, at der er behov for at fremme et teknisk og økonomisk samarbejde på regionalt og internationalt niveau mellem lande, mellemstatslige organisationer, ikke-statslige organisationer (NGOer) og den private sektor.
- 16 På denne første Internationale Tekniske Konference om Husdyrgenetiske Ressourcer har vi vedtaget Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer. Vi er overbeviste om, at det er yderst vigtigt at integrere handlingsplanen i nationale politikker, planer og programmer for biologisk mangfoldighed og landbrug, at den er uundværlig i nationalt, regionalt og internationalt samarbejde. Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer sætter nogle omfattende og sammenhængende rammer for at fremme forvaltningsaktiviteterne i forhold til husdyrgenetiske ressourcer, bl.a. gennem en styrkelse af politikker, institutioner og kapacitetsopbygning. En gennemførelse af Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer vil bidrage til at skabe synergi mellem de igangværende aktiviteter og fremme den mest effektive udnyttelse af tilgængelige økonomiske og menneskelige ressourcer, og der er samtidig behov for en større indsats for at opretholde tilstrækkelige økonomiske ressourcer til at støtte udviklingslandene.
- 17 Vi erkender, at tilvejebringelse af nye og supplerende ressourcer kan have væsentlig betydning for verdens muligheder for at fremme bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer for fødevarer og landbrug. Vi anbefaler derfor, at der tages konkrete skridt til at sikre en tilstrækkelig stigning i de økonomiske ressourcer til at støtte gennemførelsen af

Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer i udviklingslande og lande med overgangsøkonomier.

- 18 Vi anerkender, at de nationale regeringer bærer hovedansvaret for at gennemføre Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer. Vi påtager os at leve op til vores forpligtelser til at tage de nødvendige skridt til at gennemføre Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer i overensstemmelse med vores nationale muligheder og ressourcer. Vi opfordrer alle mennesker og deres samfund og organisationer til at gøre fælles sag med os.
- 19 Vi erkender den centrale rolle, som De Forenede Nationers Fødevarer- og Landbrugsorganisation (FAO) spiller i understøttelsen af de enkelte landes bestræbelser for at gennemføre Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer. Vi opfordrer FAO's Kommission for Genetiske Ressourcer for Fødevarer og Landbrug til at føre tilsyn med, vurdere og aflægge beretning om, hvordan arbejdet med at gennemføre Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer skrider frem.
- 20 Vi retter en hjertelig tak til den schweiziske regering for deres velvilje til at fungere som vært for den Internationale Tekniske Konference om Husdyrgenetiske Ressourcer, for det fremragende arrangement og for den overvældende gæstfrihed, der var med til at gøre konferencen til en overvældende succes.

Vedtaget den 7. september 2007

Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer

- 1 Husdyrgenetiske ressourcer² udgør en væsentlig del af det biologiske grundlag for verdens fødevarer og er med til at skabe et eksistensgrundlag for over en milliard mennesker. Et mangfoldigt ressourcegrundlag er afgørende for menneskers overlevelse og velbefindende og bidrager til udryddelse af sult: husdyrgenetiske ressourcer er en væsentlig forudsætning for at kunne tilpasse sig ændrede samfundsøkonomiske og miljømæssige vilkår, herunder klimaforandringer. De er husdyravlernes råmateriale og hører til blandt landmandens vigtigste input. De er en nødvendig forudsætning for bæredygtig landbrugsproduktion. Hvis ressourcerne forvaltes rigtigt, behøver de aldrig blive udtømt, idet der ikke er uforenelighed mellem anvendelse og bevaring. Bevaring og bæredygtig anvendelse af husdyrgenetiske ressourcer og en retfærdig og rimelig fordeling af de fordele, der fremkommer ved udnyttelsen deraf, er et internationalt anliggende, og *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* giver for første gang vedtagne internationale rammer for sektoren. En indsats for at fremme en udvidet brug af husdyr biodiversitet kan være med til at forbedre menneskers sundhed og ernæring og give et bedre grundlag for diversificering af indkomstmuligheder og større indtjening.

Udvikling af Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer

- 2 I 1990 påbegyndte FAO udarbejdelsen af et omfattende program for bæredygtig forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer på globalt plan. I 1993 præsenterede FAO den Globale Strategi for Forvaltning af Husdyrgenetiske Ressourcer for at give vejledning i, hvordan nationale, regionale og globale bestræbelser kan styrke bidraget fra domesticerede dyr og deres produkter til fødevarer og udvikling af landdistrikter, og for at forhindre tab af husdyrgenetiske ressourcer.
- 3 Siden 1997 har FAO's mellemstatslige Kommission for Genetiske Ressourcer for Fødevarer og Landbrug superviseret en nationalstyret proces for at udarbejde *Tilstandsrapporten om Verdens Husdyrgenetiske Ressourcer for Fødevarer og Landbrug*. I 2001 inviterede FAO alle lande til at indlevere en landerapport om status på og udviklingen i deres husdyrgenetiske ressourcer; om husdyrenes nuværende og potentielle bidrag til fødevarer, landbrug og udvikling af landdistrikter; og om tilstanden i de enkelte landes muligheder for at forvalte disse ressourcer; og til at opstille en liste over deres prioriterede indsatsområder.
- 4 Landerapporterne demonstrerer husdyrmangfoldighedens betydende og afgørende bidrag til de enkelte landes fødevarer og udvikling. De viser, at husdyrgenetiske ressourcers fulde muligheder langt fra er realiserede, og bekræfter det alvorlige tab af genetisk mangfoldighed i såvel industrilande som udviklingslande.

² Den Internationale Tekniske Konference anvendte følgende terminologi under de på konferencen stedfundne drøftelser. Gennem hele *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* refererer termen *husdyrgenetiske ressourcer* specifikt til de husdyrgenetiske ressourcer, der anvendes i eller er potentiel nyttige for fødevarer og landbrug. Termen omfatter således både fugle- og pattedyrarter, der bidrager til fødevarer- og landbrugsproduktion. Konferencen anmodede FAO om at videreudvikle disse arbejdsdefinitioner.

- 5 Der er mange årsager til tabet, herunder ændringer i produktionssystemer, mekanisering, tab af græsningsarealer, naturkatastrofer, sygdomsudbrud, uhensigtsmæssig avlspolitik og uhensigtsmæssige avlsmetoder, uhensigtsmæssig indførelse af eksotiske racer, tab af husdyrholderes rettigheder til jord og adgang til andre naturressourcer, ændret kulturpraksis, nedbrydning af traditionelle institutioner og sociale relationer, påvirkningen fra befolkningsvækst og urbanisering samt manglende konsekvensvurdering af metoder i henseende til bæredygtighed og mangel på passende politikker og økonomiske foranstaltninger. Tabet af husdyrgenetiske ressourcer truer landmænds og husdyrholderes evne til at tilpasse sig miljømæssige og samfundsøkonomiske ændringer, inklusive ændringer i spisevaner og forbrugerpræferencer.

Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer - opbygning og organisation

- 6 *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* består af tre dele: Baggrunden for *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*; Strategiske prioriteringer for handling og Gennemførelse og finansiering.

Baggrunden for *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*

- 7 De strategiske prioriteringer for handling, som *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* indeholder, foreslår konkrete tiltag til at vende den nuværende trend med tab af og mangelfuld udnyttelse af husdyrgenetiske ressourcer. Gennemførelsen af de strategiske prioriteringer for handling vil yde et væsentligt bidrag til den internationale indsats for at fremme fødevarer sikkerhed og bæredygtig udvikling og nedbringe fattigdom i tråd med Millennium-erklæringens udviklingsmål og andre internationale forpligtelser.
- 8 For første gang nogen sinde giver *Tilstandsrapporten om Verdens Husdyrgenetiske Ressourcer* en omfattende global gennemgang af husdyrgenetiske ressourcers roller, værdier og status og belyser betydningen af husdyrsektoren inden for landbruget. Konkrete strategiske prioriteringer for handling til bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer, som er indeholdt i *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*, er berettigede på grund af deres store betydning for global fødevarer sikkerhed og på grund af de særlige kendetegn ved husdyrs biodiversitet som en integreret del af landbrugets økosystemer.
- 9 Husdyrgenetisk mangfoldighed og muligheder for udnyttelsen heraf drøftes normalt med udgangspunkt i dyreracer. "Racer" er kulturbegreber snarere end fysiske enheder, og begrebet varierer fra land til land. Dette er et forhold, der gør en karakterisering på genetisk niveau meget vanskelig. Det er en forudsætning for bæredygtig forvaltning, at mangfoldighed overvejes og forstås på artsniveau, mellem de enkelte racer og inden for racerne selv.
- 10 Centrale kendetegn ved husdyrgenetiske ressourcer omfatter:
 - Mangfoldigheden af husdyrgenetiske ressourcer er afgørende for at kunne imødekomme menneskers grundlæggende behov for fødevarer sikkerhed og sikring af deres eksistensgrundlag. De er med til at dække menneskers behov ved at levere kød, mælk og mejeriprodukter, æg, fibre, tøj, ressourcer til midlertidigt og permanent husly, husdyrmøg til gødning og brændstof, trækraft, jagtassistance og salgbare produkter. Genetisk mangfoldighed defineres ikke blot som husdyrracers produktionssegenskaber og funktionelle egenskaber, men også som tilpasningsevnen til forskellige miljøer, bl.a. fødevarer- og vandtilgængelighed, klimaforhold, skadedyr og sygdomme. Mangfoldige husdyrgenetiske ressourcer - navnlig i den tredje verden - er en afgørende faktor for økonomisk udvikling. Omkring 70 % af verdens fattige landbefolkning er afhængige af husdyr, som udgør en vigtig del af deres eksistensgrundlag. Disse ressourcers mangfoldighed, og arternes og racernes deraf følgende tilpasningsevne til ekstreme forhold med tørke, fugtighed, kulde og varme, gør det muligt for mennesker at opbygge et eksistensgrundlag i nogle af verdens mest ugæstfrie områder, lige fra arktiske egne og bjergområder til ekstremt varme og tørre områder, hvor det ikke er muligt at leve af afgrødeproduktion alene.
 - Over 7.000 populationer af husdyrracer er udviklet af landmænd og husdyrnomader i forskellige miljøer i løbet af de 12.000 år, der er gået, siden de første husdyrarter blev domesticeret. Disse racer repræsenterer i dag unikke kombinationer af gener. Alle husdyrgenetiske ressourcer for

fødevarer og landbrug er således et resultat af menneskelig indgriben: De er siden landbrugets oprindelse blevet omhyggeligt udvalgt og forbedret af husdyrnomader og landmænd og har udviklet sig sammen med økonomier, kulturer, videnssystemer og samfund. I modsætning til den naturlige biodiversitet kræver husdyrgenetiske ressourcer til stadighed aktiv menneskelig forvaltning, som tager vare på deres unikke karakter.

- I lyset af deres enorme potentielle bidrag til indsatsen for at bekæmpe sult og fattigdom og til bæredygtig udvikling er husdyrgenetiske ressourcer ikke blevet bevaret og udnyttet i tilstrækkelig grad.
- De fleste lande er stærkt afhængige af hinanden i forhold til husdyrgenetiske ressourcer. Dyregener, genotyper og populationer har bredt sig over hele verden siden forhistorisk tid gennem landbrugets udbredelse og den fremtrædende rolle, husdyr har spillet i menneskevandringerne. Husdyrene blev i mange dele af verden brugt til transport og handel. Husdyrgenetiske ressourcer er uden afbrydelse blevet fortsat udviklet og forbedret af husdyrnomader og landmænd, både inden for og uden for de historiske domesticeringscentre. Endvidere er husdyrgenetiske ressourcer systematisk blevet udvekslet mellem kontinenterne og over verdenshavene gennem de sidste 500 år, hvilket har forstærket denne indbyrdes afhængighed. Globalt set er de fleste fødevarer- og landbrugsproduktionssystemer over hele verden afhængige af husdyr, der oprindeligt blev domesticeret et andet sted, og af racer, der er udviklet i andre lande og områder. Der skal tages hensyn til disse unikke træk ved husdyr i forbindelse med sikringen af en retfærdig og rimelig fordeling af de fordele, der fremkommer ved udnyttelsen deraf, og i forbindelse med fastlæggelsen af fremtidige politiske og reguleringsmæssige foranstaltninger.
- De fleste husdyrgenetiske ressourcer bevares i dag *in situ* af landmænd, husdyrnomader og disses samfund som integrerede dele af deres agro-økosystemer, økonomier og kulturer. Husdyr spiller ofte en hovedrolle i myter, kulturer, religioner, traditioner og sociale adfærdsmønstre. Ud over dyrene selv har også animalske fødevarer stærke samfundsøkonomiske og kulturelle funktioner i mange samfund, samtidig med at de spiller en vigtig rolle i relation til kost og ernæring.
- Husdyrressourcer har fortsat denne vigtige sociale, kulturelle og strukturelle rolle i oprindelige og lokale samfund i dag: Husdyrs kulturelle betydning er ofte en væsentlig faktor i *in situ*-bevaring. Den vigtige rolle, som husdyrholdere, husdyrnomader og lokale samfund spiller i anvendelsen og udviklingen af husdyrressourcer, anerkendes. I nogle lande har husdyrholdere særlige rettigheder til disse ressourcer, enten i henhold til national lovgivning eller i henhold til traditionelle rettigheder.
- Husdyrracer har væsentlige agroøkosystem-funktioner, bl.a. næringsstof-cirkulering, frøspredning og habitatbevaring. Husdyrgenetiske ressourcer og forvaltningssystemer udgør en integreret del af økosystemer og produktive landskaber over hele verden. Husdyrnomader fungerer som forbindelsesled mellem forskellige økosystemer ved at flytte rundt på deres besætninger afhængigt af årstiden. Produktionssystemer, der omfatter såvel planter som dyr, har behov for en fælles forvaltning af de forskellige bestanddele af den biologiske mangfoldighed, herunder jordbund, afgrøder, græsningsarealer og græsgange, foderafgrøder og den vilde natur.
- Det er stadig vanskeligt at vurdere, i hvilket omfang og med hvilken hastighed der sker et tab af husdyrgenetiske ressourcer, på trods af at der er skabt et bedre overblik over de husdyrgenetiske ressourcer i kraft af de enkelte landes

bidrag til *Tilstandsrapporten om Verdens Husdyrgenetiske Ressourcer*. De manglende oplysninger hæmmer beslutningsprocessen med hensyn til, hvad der skal bevares og udvikles, og hvordan de begrænsede midler, der er afsat til bevaringsformål, kan udnyttes bedst muligt. De basislinjer, hvorfra ændringerne skal måles, er stadig uklare, og metoderne til karakterisering, kortlægning og overvågning er ikke harmoniseret med henblik på at fastsætte standardiserede retningslinjer. Ikke desto mindre er der meget, der tyder på, at utallige racer er uddøde, og mange flere vil gå tabt, hvis landene ikke hurtigt gennemfører bevaringstiltag. Medens nogle lande anerkender behovet for at bevare deres nationale husdyrgenetiske ressourcer, har den globale indsats indtil videre været sporadisk og utilstrækkelig. Specielt mange lokale racer, navnlig racer hos fattige landmænd under barske forhold i udviklingslande, mangler endnu at blive karakteriseret i tilstrækkelig grad. Disse dyrepopulationer indeholder sandsynligvis mange værdifulde tilpasningsegenskaber, og hvis disse uddør, inden der er sikret en god forståelse af dem, kan en betydelig værdi gå tabt for bestandig.

- Traditionelle produktionssystemer kræver kombinationsracer, som - til trods for at de er mindre produktive end de højtydende racer - kan indeholde værdifulde funktionelle egenskaber. Moderne landbrug har udviklet specialiserede racer ved at optimere enkelte produktionsegenskaber. Moderne husdyravl har opnået markante produktivitetsstigninger i intensive produktionssystemer. I dag bidrager husdyr med omkring 30 % af bruttonationalproduktionen i udviklingslandenes landbrugssektor, og denne andel ventes at stige til 39 % frem til 2030. Blot 14 af de mere end 30 opdrættede pattedyr- og fuglearter tegner sig for 90 % af menneskers fødevarerforsyning fra dyr. De fem vigtigste husdyrarter - kvæg, får, geder, svin og høns - udgør størstedelen af fødevarerproduktionen, og blandt disse tegner et lille antal internationale transnationale racer³ sig for en stadig stigende andel af dens samlede produktion. Denne proces medfører en indsnævring af det genetiske fundament, idet racer og ikke mindst arter fravælges som følge af markeds kræfterne. Inden for de kommercielle racer fører et stort selektionstryk til en indsnævring af den genetiske base og indebærer en risiko for fødevarer sikkerheden i dag og fremover. Avlsprogrammer og avlspolitik bør inddrage hensyntagen til en bred genetisk varians inden for populationer og racer, da dette har afgørende betydning for, at udviklingen af husdyrproduktion kan imødegå fremtidige udfordringer. Langsigtet bæredygtighed i avlsprogrammer forudsætter en regelmæssig vurdering af genetiske ændringer og justeringer af avls målet.
- Mange nationale, men også internationale beslutningstagere er sjældent opmærksomme på de mangfoldige og betydelige bidrag fra husdyrgenetiske ressourcer til fødevarer- og landbrugsproduktionen og på husdyrholderes traditionelle rettigheder, hvor disse måtte findes på nationalt plan. Bæredygtig anvendelse og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer har været og er almindeligvis fortsat et lavt prioriteret område ved udarbejdelse af politikker om landbrug, miljø, handel og menneskers og dyrs sundhed. Dette har betydet, at der ikke er investeret tilstrækkeligt i nødvendig institutionel udvikling og kapacitetsopbygning.
- Forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer er en kompliceret opgave, da det er nødvendigt både at se på de ressource-specifikke forhold (f.eks. selektion eller bevaring af racer) og på tværsektorielle forhold, der har betydning for

³ FAO har knyttet forbindelse mellem populationer, der tilhører en fælles genpulje og derfor kan betragtes som samme race. Disse racer betegnes som "transnationale racer" (eng. transboundary breeds). Regionale transnationale racer forekommer i en række lande, der tilsammen udgør en enkelt region, og internationale transnationale racer forekommer i mere end én region. Anvendelsen af betegnelsen "transnationale racer" skal ikke påvirke landes suveræniteten inden for deres nationale jurisdiktioner.

husdyrgenetiske ressourcer, bl.a. forhold om dyresundhed, udviklings- og handelsstandarder og miljøforvaltning. Desuden er ansvaret delt på tværs af sektorer og institutioner, såvel nationalt som internationalt.

- 11 Strategisk planlagte tiltag til bevaring, anvendelse og udvikling af husdyrgenetiske ressourcer er nødvendige, men landene står over for komplekse udfordringer i deres overvejelser af, hvordan relevante nationale og internationale politikker bedst formuleres. En styrkelse af kapaciteten på alle niveauer er et hovedelement i *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*. Formålet med *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* er at fremme en pragmatisk, systematisk og effektiv overordnet indsats, som på en harmonisk måde fokuserer på udviklingen af institutioner, menneskelige ressourcer, samarbejdsrammer og ressourcemobilisering.
- 12 Aktiviteter i forbindelse med *in situ*-bevaring, *ex situ*-bevaring og udnyttelse af husdyrgenetiske ressourcer til fødevarer og landbrug er hidtil først og fremmest blevet udført uden passende sammenkædning og koordinering: *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* tager sigte på at forbedre dette forhold. Et vist tab af lokale racer er uundgåeligt i lyset af de konstante ændringer i husdyrproduktionssystemer i industrilande og udviklingslande og i lyset af de begrænsede midler til bevaringsformål. Men at tillade, at dette bliver en fuldstændig tilfældig og uovervåget proces, betyder, at der accepteres en ikke-evalueret, men potentielt væsentlig risiko for at miste ressourcer, der er af stor værdi på længere sigt. Landene og det internationale samfund bør være bevidste om de tab, der sandsynligvis vil ske, og bør drøfte og blive enige om, hvilke tab de er villige til at acceptere, og hvilken investering der er nødvendig for at kunne opretholde og bevare den yderst vigtige husdyrgenetiske mangfoldighed. Det internationale forskersamfund bør yde videnskabelig vejledning til strategiske beslutninger i de situationer, hvor der foreligger ufuldkommen information.
- 13 I de fleste lande er det økonomiske og menneskelige ressourcegrundlag for *in situ*-bevaring, *ex situ*-bevaring, og en bedre udnyttelse af husdyrgenetiske ressourcer for fødevarer og landbrug utilstrækkelig, og der er mange mangler og stor ineffektivitet. Hertil kommer, at landenes og regionernes muligheder og indsats på området for husdyrgenetiske ressourcer befinder sig på meget forskellige udviklingsstadier. *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* fastsætter nogle rammer, som det internationale samfund har tilsluttet sig, med henblik på at støtte og øge den samlede effektivitet af den nationale, regionale og globale indsats for bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer og med henblik på at lette mobilisering af ressourcer, herunder tilstrækkelige økonomiske ressourcer.

Mål og strategier for *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*

- 14 *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* er udarbejdet som en rullende plan med en foreløbig tidshorisont på 10 år og med bestemmelser om bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer på nationalt, regionalt og globalt plan.
- 15 De vigtigste mål i *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* er:
 - at fremme bæredygtig udnyttelse og udvikling af husdyrgenetiske ressourcer for fødevarer, sikkerhed, bæredygtigt landbrug og menneskeligt velvære i alle lande;
 - at sikre bevaring af den vigtige mangfoldighed af husdyrgenetiske ressourcer for nuværende og kommende generationer og stoppe det tilfældige tab af disse yderst vigtige ressourcer;

- at fremme en retfærdig og rimelig fordeling af de goder, der fremkommer ved udnyttelse af husdyrgenetiske ressourcer, og anerkende betydningen af traditionel viden, innovation og praksis, som er relevant for bevaring af husdyrgenetiske ressourcer og bæredygtig anvendelse, og i fornødent omfang gennemføre effektive politiske og lovgivningsmæssige tiltag;
 - at dække husdyrnomaders og landmænds behov, både individuelle og kollektive, inden for rammerne af national lovgivning for at have ikke-diskriminerende adgang til genetisk materiale, information, teknologier, økonomiske ressourcer, forskningsresultater, markedsføringsystemer og naturressourcer, således at de fortsat kan forvalte og forbedre husdyrgenetiske ressourcer og drage fordel af økonomisk udvikling;
 - at fremme agroøkosystem-baserede metoder til bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer;
 - at bistå lande og institutioner, der er ansvarlige for forvaltningen af husdyrgenetiske ressourcer, med at etablere, gennemføre og regelmæssigt vurdere nationale prioriteringer for bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer;
 - at styrke nationale programmer og øge institutioners kapacitet - navnlig i udviklingslande og lande med overgangsøkonomier - og udvikle relevante regionale og internationale programmer; sådanne programmer bør omfatte uddannelse, forskning og oplæring med henblik på karakterisering, kortlægning, overvågning, bevaring, udvikling og bæredygtig anvendelse af husdyrgenetiske ressourcer;
 - at fremme aktiviteter, der har til formål at øge offentlighedens kendskab og gøre berørte regeringer og internationale organisationer opmærksom på behovet for bæredygtig anvendelse og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer.
- 16 *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* bygger på den antagelse, at landene er grundlæggende afhængige af hinanden med hensyn til husdyrgenetiske ressourcer for fødevarer og landbrug, og at et betydeligt internationalt samarbejde er nødvendigt. I denne sammenhæng er *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* blevet udarbejdet på grundlag af følgende parametre og betingelser:
- En mangfoldighed af husdyrgenetiske ressourcer vil sikre, at husdyrsektoren er i stand til at imødekomme skiftende markedskrav og miljøforhold, herunder klimaforandringerne og nye sygdomme. Landmænd og husdyrnomader har behov for husdyrracer, som opfylder lokale behov og skaber beskæftigelse inden for landsbysamfundene, og som er modstandsdygtige over for forskellige biotiske og abiotiske faktorer, inklusive ekstreme klimaforhold, fodertilgængelighed, parasitter og andre sygdomsfaktorer. Hertil kommer, at husdyr udgør en direkte fødevarerkilde i tider med svigtende høst.
 - På grund af den indbyrdes afhængighed er bevaringen af en lang række husdyrgenetiske ressourcer i lande over hele verden med til at nedbringe risici på globalt plan og styrke global fødevareresikkerhed.
 - Grundlæggende karakterisering og kortlægning af husdyrgenetiske ressourcer samt rutinemæssig overvågning af populationers variation er vigtige forudsætninger for avlsfremmende strategier og programmer, for

bevaringsprogrammer og for beredskabsplanlægning til beskyttelse af truede værdifulde ressourcer.

- Identifikation af dyr og præstationsregistrering er afgørende for den fortsatte forbedring af husdyrgenetiske ressourcer. Offentlige og private husdyravlere, avlsorganisationer samt markedsefterspørgslen spiller en væsentlig rolle i disse bestræbelser. I mange lande er der hidtil ikke gjort meget i denne sammenhæng bortset fra initiativer for nogle bestemte racer.
- Bevaring og bæredygtig udnyttelse af husdyrgenetiske ressourcer kræver en kombineret tilgang, hvor såvel *in situ*- som *ex situ*-aktiviteter indgår. Der er en stigende erkendelse af, at de hurtige tab, der i øjeblikket sker i husdyrgenetiske ressourcer, gør det nødvendigt at indføre effektive og økonomiske *ex situ*-bevaringsstrategier i den nærmeste fremtid som supplement til *in situ*-bevaring. En holistisk planlægning af strategier til bevaring og anvendelse af genressourcer skal bestræbe sig på at fastlægge strategiske prioriteringer for gårde, samfund og avlsorganisationer på nationalt, regionalt og internationalt plan for at opnå maksimal virkning og være bæredygtig.
- Husdyrnomader, landmænd og avlere, både individuelt og kollektivt, og oprindelige og lokale samfund spiller en væsentlig rolle i *in situ*-bevaring og udvikling af husdyrgenetiske ressourcer. Det er vigtigt at forstå og støtte deres roller bedre i forhold til hurtige økonomiske og sociale forandringer, således at de kan opfylde en effektiv funktion i *in situ*-forvaltning og sikre en retfærdig og rimelig fordeling af de fordele, der fremkommer ved udnyttelsen af disse ressourcer. En række aktører og interessenter kan bistå husdyrholdere og disses samfund med at spille denne rolle: Forskere, landbrugets rådgivningstjenester, den private sektor, ikke-statslige organisationer og lokale andelsselskaber.
- En lang række husdyrracer leverer vigtige økosystemydelser i bestemte landskabstyper, navnlig økosystemer med græsbevoksning, hvilket ofte er stærkt motiverende for at bevare dem *in situ*. Sådanne produktive forbindelser mellem racer og landskaber skal opretholdes og forvaltes bedre ved hjælp af hensigtsmæssige politikker og strategier for arealanvendelse. Vildtlevende slægtninge til opdrættede dyrearter og vilde dyreracer kræver også beskyttelse.
- En effektiv forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer på alle planer afhænger af, om alle relevante aktører inddrages og er villige til at deltage i arbejdet. Dette kræver passende inddragelsesprocesser, som sikrer, at de forskellige aktørers interesser respekteres på en afbalanceret måde.

Strategiske prioriteringer for handling

17 De strategiske prioriteringer indeholder følgende fire strategiske indsatsområder:

Strategisk indsatsområde 1: Karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici

De anførte handlinger udgør en konsistent, effektiv og målrettet indsats i karakteriseringen af husdyrgenetiske ressourcer og til vurdering af udviklingen og risici for husdyrgenetiske ressourcer.

Strategisk indsatsområde 2: Bæredygtig anvendelse og udvikling

Handlingerne skal sikre bæredygtighed i husdyrproduktionssystemer med fokus på fødevarer sikkerhed og landdistriktsudvikling.

Strategisk indsatsområde 3: Bevaring

Handlingerne fokuserer på skridt, som er nødvendige for at bevare genetisk mangfoldighed og integritet til gavn for nuværende og kommende generationer.

Strategisk indsatsområde 4: Politikker, institutioner og kapacitetsopbygning

Handlingerne vedrører de centrale spørgsmål angående den praktiske gennemførelse gennem en sammenhængende og synergistisk udvikling af de nødvendige institutioner og kapaciteter.

18 Den relative prioritering eller vigtighed af hvert enkelt strategisk indsatsområde og de dermed forbundne handlinger kan variere betydeligt mellem de forskellige lande og regioner. Den relative vægtning, der er anvendt, vil afhænge af selve ressourcerne (arter og racer), de involverede produktionssystemer og miljøer, den nuværende forvaltningskapacitet og kommende programmer til forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer.

19 Der er anvendt en ensartet fremstillingsform inden for hvert strategiske indsatsområde:

- Indledningen indeholder en kort beskrivelse af de eksisterende behov på baggrund af landerapporterne og andre oplysninger, der er fremkommet under forberedelsesprocessen.
- Den langsigtede målsætning anfører det endelige resultat, der skal nås ved at gennemføre de foreslåede handlinger. Ved at gennemføre *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* kan der udvikles målbare og tidsbundne mål, som kan hjælpe det internationale samfund med at vurdere opnåede fremskridt og succeser.

20 Hvert strategiske indsatsområde indeholder et sæt strategiske prioriteringer. For hver enkelt strategisk prioritering gælder følgende:

- Baggrunden bygger på resultaterne fra forberedelsesprocessen og sammenfatter årsagerne til, at dette er en prioritering.
- De enkelte handlinger foreslår en række logiske skridt til at opnå de ønskede resultater eller forbedringer af nuværende forhold.

21 Nogle af handlingerne vil tydeligvis have brug for at inddrage konkrete institutioner eller støttegrupper. Disse er ikke altid nævnt ved navn i teksten. Den manglende reference til sådanne vigtige samarbejdspartnere betyder ikke, at de er udelukket.

Strategisk indsatsområde 1

Karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici

Indledning

- 22 Status for karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen i husdyrgenetiske ressourcer og dertil knyttede risici varierer betydeligt fra land til land. Nogle lande har ikke data- og informationssystemer til husdyrgenetiske ressourcer, og andre har systemer, der kræver betydelige forbedringer. Dette vanskeliggør og hindrer global overvågning af udviklingen i disse ressourcer og dertil knyttede risici.
- 23 En forståelse af hvert enkelt lands husdyrgenetiske ressourcers mangfoldighed, fordeling, grundlæggende egenskaber, relative ydeevne og aktuelle status er en afgørende forudsætning for den effektive og bæredygtige anvendelse, udvikling og bevaring af ressourcerne. Fuldstændige nationale kortlægninger, suppleret af periodisk overvågning af udviklingen og tilknyttede risici, er en grundlæggende forudsætning for at kunne forvalte husdyrgenetiske ressourcer effektivt. Uden sådanne oplysninger kan en række populationer og de unikke egenskaber, de indeholder, blive reduceret betydeligt eller gå tabt, før værdien heraf anerkendes, og der træffes foranstaltninger til at bevare dem.
- 24 En god forståelse af dyreracernes egenskaber er påkrævet for at kunne vejlede beslutningstagere i udviklings- og avlsprogrammer for husdyr. Information fra gennemførte kortlægninger og overvågninger af udviklingen og tilknyttede risici er nødvendige, for at beslutningstagere kan træffe beslutninger om bevaringsaktiviteter, medens resultaterne af karakteriseringsætterlandmændstand til at afgøre, hvilken race de skal anvende under de givne produktionsbetingelser. Komparative analyser af oprindelige og eksotiske racers ydeevne - med hensyn til såvel produktionsegenskaber som funktionelle egenskaber - er nødvendige som grundlag for strategisk planlægning. Hvis en sådan analyse ikke foreligger, er der risiko for, at udviklingen af lokale racer tilsidesættes, og at der i stedet indføres eksotisk genmateriale eller kritikløs krydsningsavl, der vil medføre en udryddelse af lokale racer.
- 25 En større vanskelighed ved at gennemføre global kortlægning af landbrugsdyreracer hænger sammen med, at de fleste populationer ikke kan optages i eksisterende stambøger og ikke er rene racer med identificerbare og stabile egenskaber, men derimod et resultat af talrige krydsninger af dyr med forskellig oprindelse. Der er behov for yderligere forskning for at vurdere, hvad der optimalt bør gøres ved disse blandede, ubestemmelige populationer i registrene.
- 26 Der er et klart behov for interoperative data- og informationssystemer, standarder og protokoller for at gøre det lettere for landene og regionerne at dele data og informationer om dyreracernes status. Dette er nødvendigt for globalt at kunne rationalisere racers tilstand og hjælpe med at fastlægge bevaringsprioriteringer ud over det nationale plan. I mange regioner bliver en fælles udvikling af transnationale racer hæmmet af manglende data og information om racens status eller af forhindringer i effektiv deling af data og information inden for og mellem landene.

Langsigtet målsætning

En bedre forståelse af husdyrgenetiske ressourcers status, udvikling og dertil knyttede risici og egenskaber, for så vidt angår alle aspekter og bestanddele af disse ressourcer, for at fremme og muliggøre beslutningstagning om deres bæredygtige anvendelse, udvikling og bevaring.

Strategisk prioritering 1 Kortlægge og karakterisere husdyrgenetiske ressourcer, overvåge udviklingen og dertil knyttede risici og etablere landebaserede systemer for tidlig varsling og reaktion.

Baggrund

Tab af genetisk diversitet er et problem, der vækker bekymring både nationalt og internationalt, og en række dyreracer er truet af udryddelse. *Tilstandsrapporten om Verdens Husdyrgenetiske Ressourcer* giver det første globale overblik over husdyrgenetiske ressourcers diversitet, status og udvikling samt mulighederne for at forvalte disse ressourcer på nationalt, regionalt og globalt plan. Nationale data- og informationssystemer til husdyrgenetiske ressourcer er ofte ikke tilstrækkeligt udviklede.

Kortlægning, overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici og karakterisering bør styrkes og opretholdes med henblik på at hjælpe med at fastlægge bevaringsprioriteringer og strategiske avlssprogrammer. I visse tilfælde - f.eks. i forbindelse med væbnede konflikter, epidemier, tørke og andre miljøkatastrofer - kan trusler mod husdyrgenetiske ressourcer opstå pludseligt, og dette kræver en hurtig reaktionstid. National risikoovervågning vil bidrage betydeligt ved etablering af systemer til tidlig varsling og reaktion på nationalt, regionalt og globalt plan.

Handlinger

- 1 Foretage eller færdiggøre kortlægninger, lokalisering, populationsstatus, udvikling og karakterisering af husdyrgenetiske ressourcer.
- 2 Udbygge karakteriseringen og overvågningen af udviklingen i og risiciene for husdyrgenetiske ressourcer.
- 3 Opmuntre til etablering af et institutionelt ansvar og infrastruktur til at overvåge udviklingen i husdyrgenetiske ressourcer (f.eks. populationsstørrelse og genetisk variation), inklusiv identifikations-, registrerings- og slægtskabssystemer.
- 4 Fremme aktiv deltagelse i ved karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici med henblik på at skabe grundlag for samarbejde blandt alle aktører, herunder husdyrholdere og forskere.
- 5 Foretage international samarbejdsorienteret overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici, kortlægning og karakteriseringsaktiviteter blandt lande, der deler transnationale racer, og som har ensartede produktionssystemer.
- 6 Styrke globale og regionale informationssystemer og netværk til kortlægning, overvågning og karakterisering. Blandt andet bør Informationssystemet for Husdyrmangfoldighed (Domestic Animal Diversity Information System, DAD-IS), og Den Globale Databank for Husdyrgenetiske Ressourcer (Global Databank for Animal Genetic Resources for Food and Agriculture) styrkes for at indsamle, vurdere og sammenfatte oplysninger fra nationale databaser og overvågningssystemer og sprede disse oplysninger med fokus på trusler og behov.
- 7 Etablere eller styrke eksisterende systemer for tidlig varsling af og reaktion på truede husdyrracer gennem en videreudvikling af nationale, regionale og globale risikoovervågningsmekanismer samt inddragelse af mekanismer for tidlig varsling i eksisterende databaser.

Strategisk prioritering 2 **Udvikle internationale faglige standarder og protokoller for karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici**

Baggrund

En tværnational sammenligning af data er en forudsætning for at kunne overvåge udviklingen i og risiciene for husdyrgenetiske ressourcer på regionalt og globalt plan, navnlig for transnationale populationer, og for at kunne fastlægge og ændre bevaringsprioriteringer samt identificere væsentlige genetiske ressourcer til strategisk avl af disse populationer. Dette kræver udvikling af og anvendelse af standardiserede metoder og protokoller til at karakterisere, kortlægge og overvåge udviklingen og dertil knyttede risici. Dette vil lette en koordineret national rapportering i relevante internationale fora. Der er ligeledes behov for at samarbejde om forskning inden for karakterisering, fremme koordineringen af igangværende forskning og forbedre udbredelsen af resultaterne af karakteriseringsstudierne. Udvikling af internationale standarder for karakterisering, kortlægning og overvågning af husdyrgenetiske ressourcer bør tage hensyn til eksisterende relevante processer.

Handlinger

- 1 Nå til enighed om et fælles sæt mindstekriterier og -indikatorer for husdyrgenetisk mangfoldighed, inklusive værktøj til vurdering af status for trusselbilledet og metoder til vurdering af miljømæssige, samfundsøkonomiske og kulturelle forhold vedrørende forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer.
- 2 Udvikle fagstandarder og protokoller for fænotypisk og molekylær karakterisering, inklusive metoder til vurdering af kvantitative og kvalitative produktionsegenskaber, næringsstofudnyttelse, funktionelle egenskaber og økonomisk værdiansættelse. Dette giver mulighed for at vurdere husdyrracers relative ydeevne i forskellige produktionsmiljøer.
- 3 Udvikle protokoller for inddragelsesbaseret overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici samt karakterisering af lokale racer, der forvaltes af oprindelige og lokale samfund og husdyrholdere.
- 4 Styrke forskning i og udvikling af metoder til karakterisering, evaluering, vurdering og sammenligning af husdyrracer. Udvikle protokoller for informationssystemer, som fungerer på tværs af landegrænser.

Strategisk indsatsområde 2

Bæredygtig brug og udvikling

Indledning

- 27 Den udfordring, der ligger i at opnå fødevarerikkerhed og bæredygtig udvikling for alle, er større nu end nogen sinde. En mere effektiv udnyttelse af de tilgængelige ressourcer, sammen med hensigtsmæssige teknologier og bedre forvaltning, giver gode muligheder for at øge produktionen og forbedre producenterens indtægter, medens man undgår en udtømming af naturressourcerne (herunder genressourcerne) og reducerer affaldsmængderne og miljøforureningen.
- 28 I de fleste industrilande og i enkelte udviklingslande er der gennem de sidste 50 år sket særdeles hurtige fremskridt i udviklingen af avls- og produktionsteknikker for de betydende større husdyrarter og -racer, der anvendes til fødevarer. Intensiv selektion og forbedrede driftsforhold har medført en højere kød-, mælke- eller ægproduktion i produktionssystemer, hvor rigelige mængder foder af god kvalitet og andre input givet specialiserede racer, og hvor produktionsbelastende faktorer (f.eks. ugunstige klimaforhold og sygdomme) afbødes af kapitalinvesteringer. Den store opnåede fremgang - med en gennemsnitlig produktionsstigning på 2 % om året - tyder stærkt på, at husdyr genetiske ressourcer vil kunne bidrage yderligere til fødevarerikkerhed og udvikling af landdistrikter. Imidlertid fokuserer den nuværende udviklingsindsats primært på kortsigtet produktion uden en strategisk vurdering af de langsigtede og sikkerhedsmæssige følger. En bredere vurdering af intensive produktionssystemers påvirkning af miljø, og reduktionen i genetisk variation inden for og mellem de enkelte racer, ignoreres ofte.
- 29 Udviklingslandene, der som højeste prioritet har behovet for at kunne brødføde deres befolkninger, har i mange tilfælde fokuseret deres investeringer og politikker på produktionssystemer med højt eksternt input og brug af eksotiske racer i stedet for at indføre langsigtede ordninger til forbedring af lokale husdyrracers genressourcer. Brug af eksotiske racer er berettiget under egnede driftsforhold i intensive produktionssystemer, navnlig i bynære områder, hvor der er voksende efterspørgsel efter animalske produkter, og hvor tilgangen af input og ydelser kan opretholdes. I landdistrikter står landmænd og husdyrholdere ofte over for vanskeligheder, når de skal sikre tillægsfoder og andre input, som eksotiske racer kræver. Desuden har importerede dyreracer ofte ikke formået sig i eller tilpasset sig det lokale miljø på samme måde som de lokale racer. Der bør således rettes øget opmærksomhed på bæredygtig anvendelse og udvikling af lokale racer i produktionssystemer med lavt og mellemstort eksternt input. Muligheden for at opretholde eller udvikle produktionssystemer i marginale miljøer, på baggrund af kombinationsracer, skal undersøges nøje.
- 30 Investering i udvikling af lokale husdyrracer vil være til gavn for mindre, ressource-fattige husdyrnomader og landmænd og vil ofte bidrage til bæredygtig udvikling af et lands fattigste regioner. Videreudviklingen af oprindelige racer forhindres imidlertid i høj grad af manglen på nationale strategier, programmer og institutionel infrastruktur, der kan fremme programmer til genetiske og driftsmæssige forbedringer af produktionssystemer med lavt eksternt input. Landbo- og avlsforeninger findes ikke i mange udviklingslande, og husdyrnomaders og landmænds viden om moderne avlsmetoder er ofte mangelfuld. Nationale institutioner og forskningsfaciliteter er nødvendige for at sikre, at ydelser, faciliteter og teknikker på området for husdyropdræt og dyresundhed er tilgængelige for alle husdyrholdere, og samtidig opmuntre den private sektor til at deltage.

Langsigtet målsætning

Øget bæredygtig anvendelse og udvikling af husdyrgenetiske ressourcer i alle relevante produktionssystemer som det vigtigste bidrag til at opnå bæredygtig udvikling, udryddelse af fattigdom og tilpasning til følgerne af klimaforandringerne.

Strategisk prioritering 3 Etablere og styrke nationale politikker for bæredygtig anvendelse**Baggrund**

De fleste lande mangler sammenhængende politikker til at understøtte bevaring og udvikling af de husdyrgenetiske ressourcer, der findes på deres territorier. Politikker for bæredygtig anvendelse bør sikre, at målene for fødevarerikkerhed og økonomisk udvikling er i balance med langsigtede mål for bæredygtighed og tilpasningsevne. Miljømæssige og samfundsøkonomiske ændringer, herunder demografiske ændringer, klimaforandringer og ørkenspredning, kræver endvidere tilpasningsdygtige mellem- og langsigtede politikker og strategier for forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer. Disse politikker bør også tage hensyn til husdyrholderes, professionelle husdyravleres og andre aktørers bidrag til den husdyrgenetiske mangfoldighed, respektere aktørernes interesser, rettigheder og forpligtelser samt tage hensyn til udvekslingen af, adgangen til og en retfærdig og rimelig fordeling af de fordele, der fremkommer ved udnyttelsen af husdyrgenetiske ressourcer.

Politikker for bæredygtig anvendelse bør også inddrage hensyntagen til en bred genetisk variation mellem og inden for racerne, som er essentiel for den nuværende og fremtidige husdyrproduktion. En måde at sikre dette på er at opretholde en stor mangfoldighed af racer inden for kommercielle produktionssystemer. Bæredygtig husdyrproduktion bør kunne reagere over for de forskellige krav på hjemme- og eksportmarkederne, der måtte forekomme, og tilpasse genotyperne til produktionssystemerne. De fleste lande søger at imødekomme det indenlandske forbrug, medens andre også forsøger at opnå eksportindtægter fra husdyrproduktion. Disse mål bør overvejes i forbindelse med udviklingen og evalueringen af bæredygtige programmer for genetisk forbedring. Fleksible avlsstrategier, inklusive selektion og, såfremt det er relevant, også krydsningsavl, bør tages i anvendelse for at fremme husdyrsektorens bæredygtige udvikling og lønsomhed. Avlsstrategierne skal være tilpasningsdygtige for at reagere på produktionsmulighederne og -teknologien.

Handlinger

- 1 Gennemgå eksisterende nationale politikker for bæredygtig anvendelse for at vurdere, hvordan de påvirker forvaltningen af husdyrgenetiske ressourcer.
- 2 Efter behov udvikle nationale politikker, der tager højde for bidraget fra husdyrgenetiske ressourcer til bæredygtig anvendelse, der kan omfatte fastsættelse af strategiske mål for avl og bæredygtig anvendelse; gennemførelse af økonomisk og kulturel værdisætning af husdyrgenetiske ressourcer og udvikling af metoder, herunder mekanismer, til at understøtte bred adgang til og en retfærdig og rimelig fordeling af de goder, der fremkommer ved anvendelsen af husdyrgenetiske ressourcer og traditionel viden derom.

Strategisk prioritering 4 Etablere nationale strategier og programmer for udvikling af arter og racer**Baggrund**

Det er påkrævet at udvikle og gennemføre avlsstrategier og -programmer for alle arter og racer for at imødekomme forventede økonomiske behov i landbrugs- og hyrdesamfund og på de tilhørende markeder. Avlsorganisationer og registreringsordninger bidrager

i høj grad til opnåelse af de fastsatte avlsmål og spiller en betydelig rolle for strategier for udvikling af racer, men findes ofte ikke. Avlsmål bør evalueres regelmæssigt og tage hensyn til, hvordan selektion påvirker genetisk diversitet.

Handlinger

- 1 Udvikle langsigtede planlægningsprogrammer og strategiske avlsprogrammer og overveje en række forhold, inklusive: en indsats for at forbedre underudnyttede racer, navnlig i produktionssystemer med lavt til mellemstort eksternt input; konsekvensvurderinger for eksotiske dyreracer og udvikling af foranstaltninger på producentsiden, som gør det muligt at realisere positive virkninger og undgå negative virkninger; uddannelse og teknisk bistand til avlsarbejdet i husdyrnomade- og landbrugssamfund; og inddragelse af forbedrede driftsmetoder i udviklingsprogrammer for husdyrgenetiske ressourcer. Selv om de udviklede planer og programmer vil være nationale, vil samarbejde med andre lande i nogle tilfælde være påkrævet.
- 2 Gennemgå programmer for udvikling af racer og, hvor det måtte være relevant, revidere disse med henblik på at imødekomme forventede økonomiske og sociale behov og markedskrav under hensyntagen til videnskabelige og teknologiske parametre. Information om racer og produktionssystemer kunne gøres tilgængelige for forbrugerne.
- 3 Etablere og udvikle organisationsstrukturer for avlsprogrammer, navnlig avlsorganisationer og avlssystemer, inklusive registreringssystemer.
- 4 Indarbejde hensyntagen til virkningerne af selektion på genetisk variation i avlsprogrammer og udvikle metoder til opretholdelse af den ønskede variation.
- 5 Etablere eller styrke registreringssystemer til overvågning af ændringer i ikke-produktionsrelaterede egenskaber (f.eks. sundhed og velfærd) og tilpasse avlsmålene tilsvarende.
- 6 Fremme udviklingen af backup-samlinger af frossen sæd og embryoner fra eksisterende avlsprogrammer for at sikre genetisk varians.
- 7 Tilvejebringe information til landmænd og husdyrholdere, der kan være med til at lette adgangen til husdyrgenetiske ressourcer fra forskellige kilder.

Strategisk prioritering 5 Fremme agroøkosystem-baserede metoder til forvaltning af husdyrgenetisk ressourcer

Baggrund

Agroøkosystemer afhænger af menneskers forvaltningspraksis, videnssystemer, kulturelle normer, værdier og tro samt sociale forhold og indtjeningsstrategier. I nogle produktionssystemer, navnlig i oprindelige og lokale samfund, foregår forvaltningen af husdyrgenetiske ressourcer i tæt tilknytning til forvaltningen af afgrøder, afgræsning, skove og andre biologiske ressourcer, samt jord- og vandforvaltningen i produktive landskaber. En hurtig intensivering af produktionen drives af en række faktorer. Mangelfuld planlægning og intensiv husdyrproduktion kan have negative miljøpåvirkninger som jord- og vegetationsforringelse, vand- og havforurening samt ikke-bæredygtig anvendelse og omlægning af græsningsarealer. Forvaltningsbeslutninger og -politikker om bæredygtig anvendelse af husdyrgenetiske ressourcer bør således bygge på en forståelse af menneskers omgivelser og eksistensgrundlag og på bestræbelser på at opnå fødevarerikkerhed og miljømæssige mål.

Handlinger

- 1 Gennemgå den miljømæssige og samfundsøkonomiske udvikling, der kan nødvendiggøre en revision af mellem- og langsigtede politikker om forvaltningen af husdyrgenetiske ressourcer.
- 2 Integrere agroøkosystem-baserede metoder i nationale landbrugs- og miljøpolitikker og -programmer af betydning for husdyrgenetiske ressourcer, hvor dette måtte være relevant, navnlig de som er rettet mod husdyrnomader og landsbysamfund med overvægt af små husmandsbrug og sårbare miljøer.
- 3 Etablere netværk for at skabe bedre interaktion blandt de største involverede aktører, videnskabelige områder og sektorer.

Strategisk prioritering 6 Støtte oprindelige og lokale produktionssystemer og dertil knyttede videnssystemer, der har betydning for vedligehold og bæredygtig anvendelse af husdyrgenetiske ressourcer

Baggrund

Gennem flere årtusinder er dyrearter og -racer blevet domesticeret, udviklet og vedligeholdt til brug for mennesker. Disse ressourcer har udviklet sig sammen med social, økonomisk og kulturel viden og forvaltningspraksis. Det historiske bidrag fra oprindelige og lokale samfund til husdyrgenetisk mangfoldighed og videnssystemer, der forvalter disse ressourcer, må anerkendes, og deres fortsatte eksistens støttes. Tilpasningsstrategierne for forvaltningen af husdyrgenetiske ressourcer i disse samfund har i dag stadig økonomisk, social og kulturel betydning og spiller fortsat en særdeles afgørende rolle for fødevarerikigheden i mange landsbysamfund, fortrinsvis - men ikke udelukkende - i tørre landområder og i bjergområder. Foranstaltninger til understøttelse af sådanne systemer bør gennemføres under hensyntagen til disses særlige økologiske, samfundsøkonomiske og kulturelle egenskaber.

Handlinger

- 1 Gennemgå værdien og betydningen af oprindelige og lokale produktionssystemer og identificere udviklingstendenser og drivkræfter for forandring, der kan påvirke det genetiske grundlag, og produktionssystemernes robusthed og bæredygtighed.
- 2 Støtte oprindelige og lokale husdyrsystemer af betydning for husdyrgenetiske ressourcer, inklusive fjernelse af forhold, der bidrager til udryddelse af genetisk mangfoldighed. Støtten kan omfatte levering af veterinær- og konsulenttjenesteydelser, mikrolån til kvinder i landdistrikter, passende adgang til naturressourcer og til markedet, løsning af problemer vedrørende rettigheder til jord og fast ejendom, anerkendelse af gældende kulturpraksis og -værdier og tilførsel af merværdi til deres nicheprodukter.
- 3 Fremme og muliggøre relevant udveksling, interaktion og dialog mellem oprindelige befolkninger og landsbysamfund, forskere, embedsmænd og andre aktører med henblik på at sammenkæde traditionel viden med videnskabelige metoder.
- 4 Fremme udvikling af nichemarkeder for produkter, der er fremstillet af oprindelige og lokale arter og racer, og styrke processer, der kan tilføre merværdi til deres primære produkter.

Strategisk indsatsområde 3

Bevaring

Indledning

- 31 Udryddelse af husdyrgenetiske ressourcer udgør en langvarig trussel mod sikring af fødevarer sikkerhed og landdistriktsudvikling. Ifølge *Tilstandsrapporten om Verdens Husdyrgenetiske Ressourcer* er 20 % af alle registrerede dyreracer truet af udryddelse; populationstallene for mange racer er imidlertid endnu ukendte, og problemet kan dermed være undervurderet. De fleste udviklingslande og en række industrilande har i øjeblikket ikke nogen bevaringsstrategier eller -politikker for husdyrgenetiske ressourcer. Uden strategisk planlagte foranstaltninger ved hjælp af både *in situ* og *ex situ*-bevaring vil udryddelse af genetisk variation fortsætte og muligvis accelerere.
- 32 De vigtigste underliggende faktorer, der i nogle tilfælde medfører tab af husdyrgenetiske ressourcer, er:
- Fokusering på nogle få højtydende racer;
 - Mangel på passende politik, hvilket fører til en marginalisering af relevante aktører som f.eks. husdyrnomader, samfundsøkonomiske ændringer med medfølgende omlægning af produktionssystemer og et ændret eksistensgrundlag samt katastrofesituationer (naturkatastrofer og menneskeskabte katastrofer); og
 - Omlægning af traditionelle systemer til systemer baseret på eksternt input, ofte ved anvendelse af eksotiske husdyrgenetiske ressourcer, der fortrænger lokale racer. Kritikløs krydsningsavl med eksotiske racer truer med stor hastighed ligeledes lokale populationers genetiske integritet.
- 33 Tab af lokale racer vil medføre et kulturelt tab og gøre det vanskeligere for samfund at bevare deres kulturer og eksistensgrundlag. Strukturændringer i husdyrsektoren kan medføre en situation, hvor de tidligere opdrættere af en dyrerace ikke længere er i stand til at beholde den: under sådanne omstændigheder er der behov for at identificere andre måder, hvorpå man kan bevare racen som en del af den globale arv af husdyrgenetiske ressourcer.
- 34 Tab af husdyrgenetiske ressourcer reducerer mulighederne for at udvikle økonomien i nogle landes landdistrikter. Med tanke på domesticeringens lange historie og den deraf følgende indarbejdelse af husdyr i samfundskulturen kan tabet også medføre negative sociale og kulturelle påvirkninger. En udskiftning af oprindelige racer kunne resultere i tab af produkter og tjenesteydelser, som lokalbefolkningen foretrækker, og bevaring af lokale racer skal derfor overvejes inden for en bredere sammenhæng med fokus på opretholdelse af landsbysamfundene og deres eksisterende økonomiske grundlag. Desuden kan sådanne tab begrænse fremtidige udviklingsmuligheder med udgangspunkt i animalske produkter og serviceydelser fra specielle racer, som ellers kunne have givet betydelig mere økonomisk merværdi, efterhånden som forbrugernes krav bliver mere forskellige.
- 35 Tab af lokale racer kan påvirke miljøet negativt i en række produktionsmiljøer, hovedsagligt i tørre landområder og i bjergområder. Mange landerapporter påpegede lokale racers betydning for landskabsforvaltning, vegetationskontrol og bæredygtighed i græsningsarealers økosystemer, som igen forhindrer tab af tilknyttet biodiversitet.

- 36 Mange af de truede racer befinder sig i udviklingslandene, som har begrænset kapacitet og begrænsede ressourcer til at udarbejde og gennemføre bevaringsprogrammer. Disse racer har ofte unikke genetiske egenskaber, der sætter dem i stand til at overleve i en række forskelligartede produktionsmiljøer med voldsomme stressfaktorer, som f.eks. sygdomme og tørke.
- 37 Passende bevaringstiltag bør sikre, at landmænd og forskere har adgang til en bredt sammensat genpulje til videre avlsarbejde og forskning. Denne genetiske mangfoldighed udgør en væsentlig ressource, som gør det muligt at håndtere virkningerne af klimaforandringer, skadedyr og sygdomsudbrud samt de stigende krav fra forbrugerne. Strategiske og velovervejede investeringer i bevaring af husdyrgenetiske ressourcer er af afgørende betydning og internationalt samarbejde en afgørende forudsætning for at kunne standse det alvorlige tab af disse ressourcer.
- 38 I de fleste udviklingslande er *in situ*-bevaring den foretrukne bevaringsmetode. Fordelen ved *in situ*-bevaring er, at den giver mulighed for fortsat co-evolution af de genetiske ressourcer inden for det aktuelle miljø. *Ex situ*-bevaringsforanstaltninger fungerer som supplement til *in situ*-metoden og bør anvendes, hvor det er relevant. Mulighederne for *ex situ*-bevaring er imidlertid yderst forskellige fra land til land, men *ex situ*-bevaringsindsatsen for dyrgenetiske ressourcer ligger som hovedregel langt bagefter den tilsvarende indsats for plantegenetiske ressourcer. Opbevaringen af genetisk materiale med henblik på avlsformål er almindeligt forekommende for en række kommercielle racer, men gælder ikke for alle arter. For så vidt angår lokale racer, har indsamlingen og opbevaringen af dyrgenetisk materiale imidlertid ikke været tilstrækkelig. I sådanne tilfælde er det vigtigt at støtte en planlagt og målrettet indsamling af husdyrgenetiske ressourcer og udbygge *ex situ*-bevaringsaktiviteterne.
- 39 Nødsituationer for landbrugsdyr opstår på grund af en lang række forhold som f.eks. sygdom, naturkatastrofe, væbnet konflikt og økonomiske kriser. Der er betydelige forskelle på landenes beredskab over for nødsituationer. Mangel på systemer for tidlig varsling og økonomiske ressourcer er de største begrænsninger for at etablere effektive og konsekvente overvågnings- og beredskabsmekanismer og for at hjælpe landmænd og husdyrholdere med at genoprette landbrugssystemerne efter katastrofesituationer.

Langsigtet målsætning

Sikre mangfoldighed og integritet af det genetiske grundlag for husdyrgenetiske ressourcer ved forbedret gennemførelse og harmonisering af tiltag til at bevare disse ressourcer, både *in situ* og *ex situ* og i nød- og katastrofesituationer.

Strategisk prioritering 7 Fastlægge nationale bevaringspolitikker

Baggrund

Lande er ansvarlige for at bevare deres husdyrgenetiske ressourcer; men de fleste lande mangler en helhedsorienteret politik på området. En sådan politik bør sikre bevaring af husdyrgenetiske ressourcer med direkte værdi for menneskelig anvendelse, inklusive produktionsmæssige, økologiske, sociale og kulturelle værdier, samt optionsværdier til fremtidig brug og tilpasning. Der bør tages hensyn til produktionsegenskaber, funktionelle egenskaber og national kapacitet ved fastsættelse af bevaringsprioriteringer. Tab af husdyrgenetiske ressourcer har komplekse drivkræfter og kan ikke bremses af en simpel løsning. En kombination af *in situ* og *ex situ*-bevaringstiltag er påkrævet.

Handlinger

- 1 Fastsætte og jævnligt vurdere prioriteringer og mål i bevaringsarbejdet.
- 2 Gennemgå faktorer, der medfører tab af husdyrgenetiske ressourcer, og formulere passende politisk respons. Etablere eller styrke informationssystemer om aktiviteter knyttet til husdyravl samt forskellige genbanker, idet disse har betydning for husdyrgenetisk diversitet, med henblik på at sætte husdyravlere og lande i stand til at træffe hensigtsmæssige valg i deres programmer for forbedring.
- 3 Etablere institutionelle strukturer og politikker, hvor det er hensigtsmæssigt, herunder særlige foranstaltninger til at bevare udryddelsestruede racer og forhindre racer i at blive truet af udryddelse. En kombination af *in situ* og *ex situ*-bevaringstiltag er påkrævet.
- 4 Skabe og katalysere incitamenter for producenter og forbrugere til at støtte bevaring af truede husdyrgenetiske ressourcer i henhold til de enkelte landes vurderinger, på betingelse af at sådanne incitamenter er i overensstemmelse med gældende internationale aftaler.

Strategisk prioritering 8 Etablere eller styrke *in situ*-bevaringsprogrammer**Baggrund**

In situ-bevaringstiltag tillader opretholdelse og tilpasningsorienteret forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer i produktive landskaber. *In situ*-tiltag fremmer en fortsat co-evolution af forskellige miljøer og hindrer genetisk stagnation. *In situ*-bevaringstiltag bør fortrinsvis baseres på agroøkosystemmetoder og bør ideelt set etableres gennem økonomisk rentabel og socialt fordelagtig bæredygtig anvendelse. I nogle tilfælde kan dette dog først opnås efter startinvesteringer i markedsskabelse og produktudvikling. Såfremt denne mulighed ikke foreligger, kan støtte til *in situ*-bevaring af husdyrgenetiske ressourcer være nødvendig.

Handlinger

- 1 Fastsætte og løbende vurdere prioriteringer og mål for *in situ*-bevaringsarbejdet.
- 2 Understøtte udvikling og implementering af nationale og regionale *in situ*-bevaringsprogrammer for truede racer og populationer. Dette kan omfatte støtte, enten direkte til dem, som avler truede racer, eller tiltag for at støtte landbrugsproduktionssystemer, der drives på områder af betydning for truede racer, eller ved at støtte avlsforeninger, lokalt baserede bevaringsorganisationer, ikke-statslige organisationer og andre aktører i deres deltagelse i bevaringstiltag, under forudsætning af at en sådan støtte eller sådanne tiltag er i overensstemmelse med gældende internationale aftaler.
- 3 Fremme politik og virkemidler til at opnå bæredygtig anvendelse af en mangfoldighed af lokale racer gennem *in situ*-bevaring uden behov for støtte fra offentlige midler eller yderligere økonomiske tilskud.

Strategisk prioritering 9 Etablere eller styrke *ex situ*-bevaringsprogrammer

Baggrund

Ex situ-bevaringstiltag leverer en backup-forsikring mod tab af husdyrgenetiske ressourcer på området, der sker enten ved en udryddelse af ressourcerne eller som følge af nødsituationer. *Ex situ*- og *in situ*-bevaringstiltag supplerer hinanden og bør anvendes koblet, hvor det er relevant. *Ex situ*-samlinger kan endvidere spille en aktiv rolle i strategiske avlsprogrammer.

Handlinger

- 1 Fastsætte og jævnligt gennemgå prioriteringer og mål for *ex situ*-bevaringsarbejdet.
- 2 Etablere eller styrke nationale og regionale faciliteter til *ex situ*-bevaring, fortrinsvis til kryokonservering. Støtte bestræbelserne i de lande inden for en region, der har valgt at etablere regionale faciliteter.
- 3 Lette anvendelsen af genetisk materiale lagret i *ex situ*-genbanker ved at etablere modaliteter for retfærdige og rimelige vilkår for opbevaring af, adgang til og udnyttelse af husdyrgenetiske ressourcer.
- 4 Udvikle og gennemføre foranstaltninger til at sikre *ex situ*-samlinger mod tab af genetisk diversitet, der måtte opstå som følge af sygdomsudbrud og andre trusler, navnlig ved etablering af sikkerhedskopier.
- 5 Identificere og udfylde mangler i *ex situ*-samlinger.
- 6 Udvikle procedurer til supplerung af genetisk materiale, der er udtaget fra genbanker, ved systematisk at udvikle forbindelser med levende populationer eller etablere *in vivo*-populationer af truede racer uden for gårdene, f.eks. i zoologiske haver og dyreparker.

Strategisk prioritering 10 Udvikle og implementere regionale og globale langsigtede bevaringsstrategier

Baggrund

Der findes et betydeligt antal regionale og internationale transnationale racer. Et samarbejde om *in situ*-bevaring er ønskeligt for regionale transnationale racer og for husdyrpopulationer, der holdes af nomadesamfund, som krydser statsgrænser. For at sikre den største effektivitet og omkostningsbesparende gennemførelse af *ex situ*-bevaringstiltag foretrækkes eventuelle regionale og globale strategier og faciliteter frem for gentagelser af de nationale bestræbelser, på betingelse af at der fastsættes modaliteter om faciliteternes deling mellem landene, at bevaringspolitik forbliver en del af den nationale suverænitet, og at sådanne tiltag er i overensstemmelse med gældende internationale aftaler. På mellemlang og lang sigt og under hensyntagen til forventede miljømæssige og samfundsøkonomiske ændringer samt katastrofer og nødsituationer er det sandsynligt, at det internationale samfunds indbyrdes afhængighed øges, når det gælder husdyrgenetiske ressourcer. Dette giver det internationale samfund yderligere grund til at samarbejde om bevaringstiltag for lokale, regionale og internationale transnationale racer under retfærdige og rimelige vilkår for opbevaring, adgang til og udnyttelse af husdyrgenetiske ressourcer. Et

regionalt og globalt samarbejde bør tage udgangspunkt i de nationale bestræbelser, men skal ikke erstatte dem.

Handlinger

- 1 Bistå lande med at udvikle og gennemføre bevaringsplaner for racer og populationer, navnlig transnationale racer og populationer, ved at kombinere *in situ*- og *ex situ*-tiltag.
- 2 Etablere integrerede støtteordninger for at beskytte truede racer og populationer mod nødsituationer eller andre katastrofescenarier samt give mulighed for en genopretning af bestandene efter nødsituationer i overensstemmelse med den nationale politik.
- 3 Etablere regionale og globale netværk af genbanker til husdyrgenetiske ressourcer og harmonisere metoder til bevaring i genbanker og medvirke til at fremme udveksling.
- 4 Fremme etablering af kernesamlinger af husdyrgenetisk mangfoldighed på hensigtsmæssigt regionalt niveau eller på artsniveau.

Strategisk prioritering 11 Udvikle metoder og tekniske standarder for bevaring

Baggrund

In situ og *ex situ*-bevaringsmetoder for husdyrgenetiske ressourcer er stadig under udvikling. Navnlig på området for *ex situ*-bevaring er der et betydeligt behov for standardiserede metoder og teknologier.

Handlinger

- 1 Iværksætte forskning, herunder medvirken i forskning, for at udvikle *in situ*- og *ex situ*-metoder og -teknologier, også til brug for bevaringsavl. Videreudvikle standardiserede metoder og retningslinjer for anvendelsen deraf, hvor det er nødvendigt.
- 2 Dokumentere og udbrede viden, teknologier og velfungerende praktiske erfaringer.
- 3 Fremme brugen af egnede genetiske indikatorer, der kan supplere fænotypisk karakterisering som beslutningsgrundlag for bevaring af husdyrgenetiske ressourcer.
- 4 Vurdere, hvordan veterinære standarder påvirker bevaring af genetiske ressourcer og ikke mindst deres tilgængelighed.

Strategisk indsatsområde 4

Politik, institutioner og kapacitetsopbygning

Indledning

- 40 I mange tilfælde er national politik og reguleringsmæssige rammer for husdyrgenetiske ressourcer forsat ufuldstændige og ineffektive. Udvikling af politik og lovgivning er nødvendig for at kunne påvirke den dynamik, der former sektoren, og kunne håndtere de stadig mere komplekse nye spørgsmål som f.eks. stigende fokus på forbrugerforhold, fødevarer sikkerhed og fødevarerstandarder, beredskab mod sygdomme (egentlige dyresygdomme og zoonoser), dyrevelfærd, stadig mere avanceret bioteknologi samt vurdering og reduktion af miljøbelastningen fra husdyrhold. Rammerne for udveksling af husdyrgenetiske ressourcer blandt lande er endnu et område, hvor udvikling er påkrævet. Udvikling af politik bør tage hensyn til den voksende rolle, de immaterielle rettigheder spiller i sektoren, og til behovet for at sikre rimelig og retfærdig deling af fordele, oprindelige og lokale samfunds rettigheder, især husdyrnomaders rettigheder, og deres videnssystemers rolle.
- 41 I udviklingslandene fører den stigende efterspørgsel efter animalsk produktion til hurtige strukturændringer i husdyrsektoren. Uden en fornuftig styring, som bl.a. omfatter arealplanlægning og fysisk planlægning i forbindelse med byudvidelser i tidligere landbrugsarealer, vil der være en betydelig risiko for menneskers sundhed og produktionens bæredygtighed. Social og økonomisk politik skal sigte mod at sikre retfærdighed for landbefolkninger i forandringsprocessen, så de er i stand til på bæredygtig vis at opbygge deres produktionskapacitet til at levere varer og tjenesteydelser i stigende kvantitet og kvalitet til voksende nationale økonomier og møde den stigende efterspørgsel fra forbrugerne. I en tid med hurtige forandringer og øget privatisering skal den nationale planlægning ligeledes sikre det langsigtede udbud af offentlige varer som f.eks. folkesundhed, opretholdelse af biodiversitet og forsyning af ren luft og vand. Det vil uvægerligt føre til kompromiser mellem de forskellige nationale politiske mål. Forvaltningen af husdyrgenetiske ressourcer skal afstemmes med andre mål, og kort- og langsigtet politik skal udarbejdes for sektoren inden for de større planlægningsrammer på tværs af sektorer.
- 42 Specielt i udviklingslandene er manglen på faglærte medarbejdere – både med hensyn til antal og færdigheder til forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer i en tid med hurtig social og økonomisk forandring – en større hindring for udarbejdelsen og gennemførelsen af politik, strategier, programmer og projekter til forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer. Uddannelse og oplæring er påkrævet for opbygning af bæredygtige kompetencer på samtlige indsatsområder.
- 43 Forskningen på nationalt og internationalt niveau inden for alle aspekter af forvaltningen af husdyrgenetiske ressourcer skal styrkes. Den rolle, der spilles af National Agricultural Research Systems (NARS), og den støtte, de får fra Consultative Group on International Agricultural Research (CGIAR), er i denne sammenhæng afgørende.
- 44 Imødegåelse af disse større udfordringer vil kræve udvikling af stærke og mangfoldige basale færdigheder. Specielt i udviklingslandene er manglen på menneskelige kompetencer og økonomiske ressourcer en væsentlig hindring for udviklingen af de nødvendige institutioner samt for planlægningen og implementeringen af en strategisk fremgangsmåde til anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer. Af denne grund samt for at opnå bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer vil det være nødvendigt for et stort antal lande at rette særlig opmærksomhed på

etablering og opbygning af relevante institutioner, vedtagelsen og gennemførelsen af hensigtsmæssig politik og effektive reguleringsmæssige rammer samt opbygningen af de hertil nødvendige menneskelige kompetencer.

- 45 Nationale Fokuspunkter for husdyr genetiske ressourcer, der er etableret i forbindelse med den Globale Strategi for Forvaltning af Husdyr genetiske Ressourcer, er et vigtigt institutionelt element i opbygningen og vedligeholdelse af netværk til forvaltning af husdyr genetiske ressourcer. De fleste lande har etableret Nationale Fokuspunkter for husdyr genetiske ressourcer. Alvorlige begrænsninger for menneskelige og økonomiske ressourcer har vanskeliggjort etableringen af disse og truer deres fortsatte eksistens. Samarbejde landene imellem er nødvendig for at etablere Regionale Fokuspunkter og udvikle regionale netværk.
- 46 Netværk er vigtige for at knytte aktører sammen og for at understøtte institutionel udvikling og kapacitetsopbygning. I nogle lande, hvor netværkene er højt udviklede, trækker man på støtten fra aktive ikke-statslige organisationer som f.eks. avlsforeninger, der udformer, planlægger og implementerer programmer og handlingsplaner for husdyr genetiske ressourcer.
- 47 Udover at udvikle den nationale planlægningskapacitet er det nødvendigt at øge befolkningens kendskab til vigtigheden af husdyr genetiske ressourcer for at fremme investeringerne i udviklingen af nationale husdyr genetiske ressourcer. Husdyr udviklingen har i mange tilfælde hidtil været koncentreret om udbredelsen af eksotiske racer i stedet for udvikling og bevaring af lokale racer. Forbrugerne må forstå og støtte indsatsen for at bevare og udnytte lokale racer i stedet for at være alt for afhængige af transnationale racer. I mange industrilande bidrager andelen af højværdiprodukter, som kan knyttes til særlige racer, til opretholdelse af husdyr genetisk mangfoldighed. Den kulturelle identitet i udviklingslandene, som ofte kommer til udtryk i fødevarer præferencer, kan danne grundlag for et stigende kendskab til værdien af forskellige racer og sikre den langsigtede økonomiske udvikling, herunder for små landbrug og på nuværende tidspunkt marginale samfund.
- 48 Opbygning af kendskab på internationalt niveau vil også være en vigtig faktor i mobiliseringen af offentlig støtte og internationalt samarbejde til gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer*.

Langsigtet målsætning

Etablerede tværgående politiske og juridiske rammer og store institutionelle og menneskelige kompetencer til opnåelse af vellykket planlægning på mellemlang og lang sigt med henblik på udviklingen af husdyr sektoren samt gennemførelsen af nationale programmer for langsigtet bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyr genetiske ressourcer.

Strategisk prioritering 12 Etablere eller styrke nationale institutioner, herunder bl.a. Nationale Fokuspunkter, til planlægning og gennemførelse af foranstaltninger vedrørende husdyr genetiske ressourcer for udvikling af husdyr sektoren

Baggrund

Inden for husdyr sektoren opstår der stadig mere komplekse sager, som kræver en afbalancering af interesserne hos mange aktører samt aktiv støtte til produktion af fælles goder, som ellers kan ophøre i en tid med hurtige og ikke-regulerede forandringer. Forbrugerforhold, sundhedsaspekter og forvaltningen af ny bioteknologi såvel som

arealplanlægning og fysisk planlægning af husdyrproduktionen i forbindelse med byvækst og fredede områder må på helhedsorienteret vis integreres i den nationale planlægning.

Handlinger

- 1 Analyse af institutionel kapacitet på nationalt plan til støtte for den helhedsorienterede planlægning af husdyrsektoren.
- 2 Etablere eller styrke fuldt ud funktionelle Nationale Fokuspunkter for husdyrgenetiske ressourcer.
- 3 Udvikling af betydelig national koordinering mellem Nationale Fokuspunkter og aktører inden for husdyrgenetiske ressourcer som f.eks. avlsorganisationer, statslige styrelser, civile samfundsorganisationer samt netværk og rådgivende udvalg.
- 4 Udvikle og anvende hensigtsmæssige interventionsværktøjer til nationale planlæggeretiludformningafden fremtidige udvikling af husdyrsektoren i henhold til nationale prioriteringer, bl.a. i forhold til udbredelsen af husdyrgenetiske ressourcer og miljøpåvirkningen fra husdyrproduktionssystemer.
- 5 Fremme koordineringen og synergien mellem de forskellige myndigheder, der varetager de forskellige aspekter ved planlægningen i og på tværs af ministerier, samt andre aktører og sikre deres deltagelse i processen.

Strategisk prioritering 13 Etablere eller styrke nationale uddannelses- og forskningsfaciliteter

Baggrund

Forskning og uddannelse skal styrkes inden for alle områder af forvaltningen af husdyrgenetiske ressourcer. Etablering, styrkelse og opretholdelse af forsknings- og uddannelsesinstitutioner er afgørende for opbygningen af national kapacitet til planlægning og gennemførelse af de prioriterede aktiviteter for karakterisering, kortlægning og overvågning af risici og tendenser, bæredygtig anvendelse og udvikling; og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer.

Handlinger

- 1 Identificering af behovet for forskning og uddannelse på kort, mellemlang og lang sigt og fremme af dannelsen af relevante ekspertgrupper, enten nationalt eller via international oplæring.
- 2 Evaluere nationale forsknings- og uddannelseskapaciteter på relevante områder og fastsætte mål for oplæring til opbygning af det nationale kompetencegrundlag.
- 3 Etablere eller styrke sammen med andre lande, hvor det er hensigtsmæssigt, relevante forsknings-, oplærings- og vejledningsinstitutioner, herunder nationale og regionale landbrugsorienterede forskningssystemer, for at støtte arbejdet med karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede

risici, bæredygtig anvendelse og udvikling samt bevaring af husdyrgenetiske ressourcer.

- 4 Evaluere nationale behov for uddannelse af husdyrholdere, samtidig med at traditionel viden og oprindelig praksis respekteres.

Strategisk prioritering 14 Styrke den nationale menneskelige kompetence til karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici til bæredygtig anvendelse og udvikling samt til bevaring

Baggrund

Mange lande har ikke tilstrækkelig menneskelig kapacitet til at:

- foretage en systematisk karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici til at understøtte politiske beslutninger;
- foretage strategisk planlægning, udvikling og gennemførelse af politik og programmer for bæredygtig anvendelse og udvikling; og
- foretage strategisk planlægning, udvikling og gennemførelse af politik og programmer til *in situ*- og *ex situ*-bevaring af husdyrgenetiske ressourcer.

Oplæring og udveksling af information og erfaringer inden for og mellem lande og regioner vil være fordelagtig.

Handlinger

- 1 Etablere eller styrke oplærings- og teknologioverførselsprogrammer samt informationssystemer til karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici; bæredygtig anvendelse og udvikling; samt bevaring, i særdeleshed i udviklingslande og lande med overgangsökonomier.
- 2 Etablere eller styrke samarbejdende netværk af forskere, avlere og bevaringsorganisationer og andre offentlige, civile og private aktører inden for eller mellem landene med henblik på udveksling af information og viden om bæredygtig anvendelse, avl og bevaring.
- 3 Etablere eller styrke lokalt forankrede organisationer, netværk og initiativer vedrørende bæredygtig anvendelse, avl og bevaring.

Strategisk prioritering 15 Etablere eller styrke international informationsdeling, forskning og uddannelse

Baggrund

Etablere internationale forsknings- og uddannelsesinstitutioner, herunder institutioner i CGIAR-systemet, tilvejebringer vigtige fælles goder gennem forsknings- og kapacitetsopbygning samt informationssystemer, der er relevante for husdyrgenetiske ressourcer. FAO bidrager ligeledes aktivt til dette arbejde via sine tekniske programmer.

Handling

- 1 Etablere eller styrke international forskning og uddannelse, i særdeleshed for at bistå udviklingslande og lande med overgangsøkonomier med at bruge og udvikle husdyrgenetiske ressourcer bedre.
- 2 Fortsætte udviklingen af FAO's database for husdyrgenetiske ressourcer (Domestic Animal Diversity Information System: DAD-IS) som et globalt kommunikations- og oversigtsværktøj for husdyrgenetiske ressourcer.
- 3 Udvikle værktøjer for rapportering om status på og udviklingen i nationale husdyrgenetiske ressourcer, der også kan hjælpe myndigheder med at aflægge tilsvarende rapportering i andre internationale fora for at mindske den totale afrapporteringsbyrde.
- 4 Etablere og styrke udviklingen af nationale databaser med henblik på informationsudveksling mellem lande.

Strategisk prioritering 16 Styrke internationalt samarbejde om opbygning af kapacitet i udviklingslande og lande med overgangsøkonomier til:

- karakterisering, kortlægning og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici
- bæredygtig anvendelse og udvikling; og
- bevaring af husdyrgenetiske ressourcer

Baggrund

Der er betydelige nationale forskelle inden for og mellem regioner, hvad angår menneskelig, institutionel, teknologisk og forskningsmæssig kapacitet til kortlægning, karakterisering og overvågning af udviklingen og dertil knyttede risici; bæredygtig anvendelse og udvikling; og bevaring – både *in situ* og *ex situ* – af husdyrgenetiske ressourcer. Udviklingslande og lande med overgangsøkonomier vil drage stor fordel af informationsudveksling og samarbejde med lande med komparative fordele på disse områder. International handling er især nødvendig for truede racer og transnationale racer, som kan have et smalt genetisk fundament.

Handlinger

- 1 Etablere eller styrke teknisk samarbejde og etablere faciliteter for teknologioverførsel og udveksling af erfaringer samt fremme uddannelses- og andre oplæringsmæssige muligheder mellem lande under hensyntagen til særlige interesser i udviklingslande og lande med overgangsøkonomier.
- 2 Etablere eller styrke det internationale samarbejde inden for karakterisering, anvendelse og udvikling samt bevaring af transnationale racer.

Strategisk prioritering 17 Etablere Regionale Fokuspunkter og styrke internationale netværk

Baggrund

Forvaltningen af transnationale racer og populationer såvel som særlige regionale samfundsøkonomiske, kulturelle og miljømæssige særtræk danner baggrunden for koordinering og samarbejde på regionalt plan. Investering i fælles aktiviteter (f.eks. en genbank) kan ofte være mere effektiv og rentabel end gentagne overlappende nationale aktiviteter.

Handlinger

- 1 Støtte etableringen af Regionale Fokuspunkter for husdyr genetiske ressourcer, der drives i et samarbejde mellem landende, hvor dette er hensigtsmæssigt.
- 2 Etablere eller styrke og opretholde regionale netværk, herunder regionale databaser, såfremt det er nødvendigt, til brug for anvendelse, udvikling og bevaring af husdyr genetiske ressourcer.
- 3 Sammenkæde regionale aktiviteter vedrørende husdyr genetiske ressourcer til regionale organisationer.
- 4 Opretholde og styrke FAO's Globale Fokuspunkter for husdyr genetiske ressourcer for at fremme international netværksdannelse og samarbejde.

Strategisk prioritering 18 Øge national bevidsthed om husdyr genetiske ressourcers roller og værdier**Baggrund**

I husdyrsektoren og andre sektorer, som påvirker husdyrsektoren, herunder miljømæssig og bredere landbrugs- og udviklingsmæssig politik og praksis, er der et markant behov for at øge kendskabet til husdyr genetiske ressourcers vigtige roller og værdier. Dette omfatter deres særlige egenskaber, produkter og tjenesteydelser, der stammer fra lokale racer, og faktorer, der påvirker deres opretholdelse og anvendelse. En sådan national opbygning af bevidsthed bør henlede opmærksomheden på husdyrsektorens særlige egenskaber og bør forsøge at mobilisere støtte fra offentlige og private initiativer for bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyr genetiske ressourcer.

Handling

- 1 Tilvejebringe målrettet, effektiv information via medierne, offentlige be-
givenheder og andet for at øge bevidstheden om husdyr genetiske ressourcers
vigtige roller og værdier. Fokus bør være på deres særlige egenskaber og deraf
følgende behov for særpolitik vedrørende deres bæredygtige anvendelse,
udvikling og bevaring, herunder husdyrholderes bidrag, behov samt alle
relevante rettigheder, der måtte eksistere på nationalt plan. Målgrupperne
omfatter beslutningstagere, alle hovedaktører i husdyrsektoren og dertil
knyttede sektorer samt offentligheden.

Strategisk prioritering 19 Øge regional og international bevidsthed om husdyr genetiske ressourcers roller og værdier**Baggrund**

Det er behov for at øge bevidstheden – herunder i miljømæssige og bredere landbrugs- og udviklingsmæssige institutioner og fora og blandt andre aktører som f.eks. donatorer og det civile samfund – om husdyr genetiske ressourcers vigtige roller og værdier, deres særlige egenskaber og de deraf følgende behov for bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring.

Handling

- 1 Understøtte regionale og internationale kampagner for at øge bevidstheden om status for husdyr genetiske ressourcer for fødevarer og landbrug og til at søge bred støtte på myndighedsniveau og institutionelt plan såvel som i offentligheden.

Strategisk prioritering 20 Evaluere og udvikle relevante nationale politiske og juridiske rammer for husdyrgenetiske ressourcer

Baggrund

En række politiske og juridiske instrumenter har direkte eller indirekte indflydelse på anvendelsen, udviklingen og bevaringen af husdyrgenetiske ressourcer. Disse instrumenter har ofte forskellige målsætninger som f.eks. økonomisk udvikling, miljøbeskyttelse, dyresundhed, fødevarer sikkerhed, forbrugerbeskyttelse, immaterielle rettigheder, bevaring af husdyrgenetiske ressourcer og adgang til og rimelig fordeling af de fordele, der er et resultat af anvendelsen af husdyrgenetiske ressourcer. Bedre sammenhæng mellem disse instrumenter og anvendt politik er påkrævet, uden at man hverken går på kompromis med målsætningerne generelt eller hovedmålsætningen om fødevarer sikkerhed, og der skal tages hensyn til husdyrgenetiske ressourcers særlige egenskaber, der stiller krav om særlige løsninger. Instrumenter til adgang og fordeling af fordele skal tages med i betragtning.

Handlinger

- 1 Regelmæssigt evaluere eksisterende national politik og reguleringsmæssige rammer med henblik på at identificere deres mulige indvirkning på anvendelsen, udviklingen og bevaringen af husdyrgenetiske ressourcer - i særdeleshed med hensyn til bidraget fra og behovet hos lokalsamfund, der holder husdyr.
- 2 Vurdere mulige foranstaltninger for den indvirkning, der måtte være identificeret ved evalueringerne af politiske og juridiske rammer. Sådanne foranstaltninger kan omfatte politiske eller lovgivningsmæssige ændringer eller tilpasninger på gennemførelsesniveau, idet der tages hensyn til behovet for balance mellem målene og målsætningerne i de relevante juridiske instrumenter og politiske virkemidler og de forskellige aktørers interesser.
- 3 Fremme overensstemmelse mellem national lovgivning og politik om husdyrgenetiske ressourcer og relevante internationale aftaler, hvor det er hensigtsmæssigt.
- 4 Sikre at relevante forskningsresultater tages med i betragtning ved udarbejdelsen af national politik for og reguleringer af husdyrgenetiske ressourcer.

Strategisk prioritering 21 Evaluere og udvikle relevante internationale politiske og reguleringsmæssige rammer for husdyrgenetiske ressourcer

Baggrund

Internationale politiske og juridiske aftaler kan direkte eller indirekte påvirke brugen af husdyrgenetiske ressourcer til fødevarer og landbrug. Dominerende politiske og reguleringsmæssige rammer, som påvirker udviklingen af sektoren for husdyrgenetiske ressourcer, er ofte generelle og drejer sig om forhold som f.eks. økonomisk udvikling, handelsstandarder, miljøbeskyttelse, fødevarer sikkerhed, adgang og fordeling af fordele samt immaterielle rettigheder. Sektorspecifikke internationale aftaler omfatter standarder for dyresundhed samt fødevarer standarder for animalske produkter. Det er vigtigt at sikre, at internationale tiltag, som landene tager del i, og som påvirker deres muligheder for at udveksle, anvende og bevare husdyrgenetiske ressourcer og handel med animalske produkter, understøtter hinanden.

Handlinger

- 1 Evaluere eksisterende internationale aftaler med indflydelse på anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer med henblik på at sikre,

at internationale politiske og reguleringsmæssige rammer tager højde for husdyr genetiske ressourcers særlige betydning for fødevarer sikkerhed, de særlige egenskaber ved disse ressourcer, som kræver særlige løsninger, betydningen af videnskab og innovation og behovet for at afstemme mål og målsætninger i de forskellige aftaler samt interesserne hos regioner, lande og aktører, herunder husdyrholdere.

- 2 Evaluere betydningen og følgerne af internationale aftaler og udvikling af relevans for adgangen til husdyr genetiske ressourcer og fordelingen af fordele ved deres anvendelse for aktører inden for husdyr genetiske ressourcer, i særdeleshed husdyrholdere.

Strategisk prioritering 22 Koordinere Kommissionens arbejde med politikken for husdyr genetiske ressourcer med andre internationale fora

Baggrund

Kommissionen for Genetiske Ressourcer for Fødevarer og Landbrug er FAO's faste mellemstatslige forum, hvor landene kan diskutere politik og både sektorforhold og tværsektorielle forhold vedrørende bevaring og bæredygtig anvendelse af husdyr genetiske ressourcer. Andre internationale organisationer og fora diskuterer løbende sager og udarbejder politiske og reguleringsmæssige tiltag, der direkte eller indirekte påvirker forvaltningen af husdyr genetiske ressourcer og de forskellige aktørers roller og interesser inden for husdyr sektoren. Sådanne fora omfatter Konventionen om Biologisk Mangfoldighed, Verdensorganisationen for Intellectuel Ejendomsret (WIPO, World Intellectual Property Organization), Verdenshandelsorganisationen (WTO), Verdensorganisationen for Dyresundhed og *Codex Alimentarius*. Der er et behov for at forstærke synergien og harmonien mellem sådanne processer.

Handling

- 1 Udvikle samarbejde med og øge engagementet og bidrag fra internationale organisationer og fora for at støtte det arbejde, der udføres af Kommissionen for Genetiske Ressourcer for Fødevarer og Landbrug vedrørende husdyr genetiske ressourcer.

Strategisk prioritering 23 Styrke indsatsen for at mobilisere ressourcer, herunder økonomiske ressourcer, til bevaring, bæredygtig anvendelse og udvikling af husdyr genetiske ressourcer

Baggrund

Den globale indsats for at mobilisere ressourcer til bevaring, bæredygtig anvendelse og udvikling af husdyr genetiske ressourcer, både på nationalt og internationalt plan, opfylder langt fra behovet. *Den Globale Handlungsplan for Husdyr Genetiske Ressourcers succes* afhænger af mobiliseringen af økonomiske ressourcer og fastlæggelsen af sammenhængende rammer for udveksling af information, adgang til og overførsel af teknologi og kapacitetsopbygning.

Handlinger

- 1 Bistå samtlige aktører med at styrke kapacitetsopbygningen, herunder ved erfaringsudveksling, ved at udbygge forsknings- og uddannelsesaktiviteter og ved at tilbyde oplæringsmuligheder, teknologioverførsel og økonomiske ressourcer på nationalt, regionalt og internationalt plan som specificeret i Del III nedenfor.

- 2 Udvikle en opfølgingsproces til gennemførelse af *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*.
- 3 Styrke samarbejdet om og koordinering af bevaring, bæredygtig anvendelse og udvikling af husdyrgenetiske ressourcer på nationalt, regionalt og internationalt niveau, bl.a. ved hjælp af *ex situ*-backupsystemer til beskyttelse mod risikoen for nød- eller katastrofesituationer.

Gennemførelse og finansiering af *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*

- 49 *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* er en vigtig og effektiv international ramme for at fremme indsatsen med at sikre bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer for fødevarer og landbrug, og bidrager til indsatsen for at opnå fødevarer sikkerhed over hele verden og udrydde fattigdom.
- 50 Økonomisk støtte til husdyrgenetiske ressourcer for fødevarer og landbrug tilvejebringes på nuværende tidspunkt af nationale regeringer og andre indenlandske kilder samt multilaterale og bilaterale organisationer og regionale kilder. Imidlertid vil gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* nødvendiggøre væsentlige og ekstra økonomiske ressourcer og langsigtet støtte til nationale, regionale og internationale programmer og prioriterede tiltag for husdyrgenetiske ressourcer og vigtige aktiviteter, forudsat at sådanne incitament er i overensstemmelse med relevante internationale aftaler. Processen bør tilskynde til og bakke op om regeringers og samtlige relevante aktørers deltagelse. Samarbejde på regionalt og internationalt plan er afgørende.
- 51 De generelle fremskridt i gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* vil blive evalueret af de nationale myndigheder og medlemmer af FAO via Kommissionen for Genetiske Ressourcer for Fødevarer og Landbrug. For at kunne opfylde denne funktion vil det være nødvendigt, at Kommissionen fokuserer på indsatsområderne i *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* på organiseret og koncentreret vis i forbindelse med Kommissionens flerårige arbejdsprogram og uafhængigt af nationale prioriteringer.
- 52 Kommissionen for Genetiske Ressourcer for Fødevarer og Landbrug skal nå til enighed om modaliteterne for præsentationen af fremskridtsrapporterne og om kriterierne og parametrene for evalueringen af fremskridt i gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*.
- 53 Det vil være nødvendigt jævnligt at vurdere status på og udviklingen i husdyrgenetiske ressourcer, i særdeleshed set i lyset af det store antal racer, der risikerer at blive udryddet på verdensplan. Kommissionen for Genetiske Ressourcer for Fødevarer og Landbrug skal fra landene regelmæssigt modtage status- og udviklingsrapporter om nationale husdyrgenetiske ressourcer og faktorer med indflydelse på forandringer for at vurdere fremgangen og videreudvikle nationale tidlige varslings- og reaktionssystemer for husdyrgenetiske ressourcer.
- 54 Konferencen anmoder Kommissionen for Genetiske Ressourcer for Fødevarer og Landbrug om at udarbejde en finansieringsstrategi for gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*.
- 55 På baggrund af resultaterne i de nationale statusrapporter om indsatsens gennemførelse og udvikling bør Kommissionens konklusioner fremlægges for de involverede regeringer og internationale institutioner, således at man kan udfylde huller, rette op på ubalancer eller manglende koordinering samt overveje nye initiativer eller aktiviteter.

- 56 Hovedansvaret for gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* ligger hos de nationale myndigheder. Behovet for effektive Nationale Fokuspunkter for husdyrgenetiske ressourcer og vigtigheden af nationale netværk til mobilisering og inddragelse af aktører i gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* anerkendes. Hvert land fastlægger sine egne prioriteringer i lyset af dem, der er aftalt i *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*. Efter de givne omstændigheder fastlægger landene deres prioriteringer inden for rammerne af deres udviklingsbehov med hensyn til fødevarer og landbrug og samarbejder med andre lande og internationale organisationer.
- 57 De internationale netværk for husdyrgenetiske ressourcer bør tilskyndes og styrkes til via gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer* at koordinere den regionale forvaltningsindsats vedrørende husdyrgenetiske ressourcer, videreudvikle informationsdeling og forbedre teknisk samarbejde, oplæring og forskning, idet der tages hensyn til Regionale Fokuspunkters og regionale netværks rolle ved etableringen af samarbejdspartnerskaber.
- 58 FAO's væsentlige rolle i at støtte de enkelte landes indsats for at gennemføre *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*, specielt den hjælp, de yder til udviklingslande og lande med overgangsøkonomier, anerkendes i særdeleshed ved fortsat at fremme globalt og regionalt samarbejde og netværk, støtte gennemførelsen af mellemstatslige møder, opretholde og videreudvikle DAD-IS, mobilisere ressourcer via donationer til husdyrgenetiske ressourcer, udvikle kommunikationsprodukter og koordinere den fremtidige udarbejdelse af rapporter om den globale status for og udviklingen inden for husdyrgenetiske ressourcer.
- 59 Betydningen af at udvikle og overføre miljøvenlige teknologier i forbindelse med karakterisering, kortlægning, bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer samt andre aspekter ved forvaltningen af disse ressourcer anerkendes. De strategiske prioriteringer understreger behovet for faglig udvikling og samarbejde. Gennemførelsen af de fire indsatsområder kræver udveksling af information, samarbejdsengagement og koordinering blandt myndigheder, internationale styrelser, ikke-statslige organisationer og andre til organisering og gennemførelse af oplærings- og forskningsinitiativer over hele verden.
- 60 Det er nødvendigt at fremme tilbud om faglig assistance, især til udviklingslande og lande med overgangsøkonomier, enten bilateralt eller gennem egnede nationale og internationale organisationer med det formål at fremme gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*. Det er ligeledes nødvendigt at fremme overførslen af teknologi vedrørende bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer, som bør fremmes i overensstemmelse med relevante internationale forpligtelser og nationale lovbestemmelser.
- 61 De faglige retningslinjer, den faglige assistance og de koordinerede uddannelsesprogrammer, der er udarbejdet af FAO, har været stærkt medvirkende til at fremme arbejdet med husdyrgenetiske ressourcer. Denne afgørende rolle bør fortsætte fremover til hjælp for samtlige lande med at gennemføre *Den Globale Handlingsplan for Husdyrgenetiske Ressourcer*.
- 62 Trods indsatsen for at øge offentlighedens bevidsthed gennem nationale myndigheder, internationale organisationer og styrelser er de nødvendige økonomiske ressourcer til gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for*

Husdyr genetiske Ressourcer i udviklingslande og lande med overgangsøkonomier ikke tilstrækkelige. Desuden forårsager udsving i de økonomiske ressourcer til udviklingslande og lande med overgangsøkonomier et uregelmæssigt aktivitetsniveau for bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af husdyr genetiske ressourcer.

- 63 Landene bør gøre deres yderste for i overensstemmelse med deres kapacitet at støtte de nationale prioriteringer, der har til formål at opfylde målsætningerne i *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer*. Landene bør fremme gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer* gennem nationale handlinger og internationalt samarbejde for at skabe sammenhængende rammer for udveksling af information, adgang til og overførsel af teknologi og kapacitetsopbygning.
- 64 Internationalt samarbejde bør styrkes for at fremme gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer* for i særdeleshed at støtte og supplere indsatsen i udviklingslande og lande med overgangsøkonomier. De større multilaterale og bilaterale finansierings- og udviklingsinstitutioner skal opfordres til at undersøge, på hvilken måde og med hvilke midler gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer* kan støttes. Samtlige lande og specielt industrilandene skal gøre deres yderste for bl.a. at øve indflydelse på eksisterende og tilgængelige økonomiske ressourcer, herunder fra kilder, der ikke tidligere har finansieret aktiviteter i *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer*.
- 65 FAO skal til dette formål sikre tilstrækkelig fast programstøtte til gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer*.
- 66 FAO skal derudover søge midler inden for relevante internationale mekanismer, fonde og organer, der kan medvirke til gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer*. Præsentationen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer* i disse institutioner såvel som regelmæssig fælles rapportering om aktiviteter, som er omfattet af de strategiske prioriteringer i *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer*, er passende værktøjer i denne sammenhæng.
- 67 Regeringer skal til støtte for ovennævnte aktiviteter tage de nødvendige og passende skridt inden for de relevante internationale mekanismer, fonde og organer for at sikre behørig prioritering af og opmærksomhed om den effektive tildeling af forudsigelige og aftalte ressourcer til gennemførelse af aktiviteter inden for de strategiske indsatsområder i *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer*.
- 68 Desuden skal myndighederne i industrilandene vise gennemførelsen af aktiviteterne inden for de strategiske indsatsområder i *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer* passende opmærksomhed, herunder finansiering, via bilateralt, regionalt og multilateralt samarbejde. Omfanget af udviklingslandenes effektive opfyldelse af deres forpligtelser i henhold til *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer* afhænger af den konkrete finansiering. Myndigheder i udviklingslande og lande med overgangsøkonomier skal i deres planer og programmer for kapacitetsopbygning prioritere husdyr genetiske ressourcer tilstrækkeligt. Der skal ligeledes tilskyndes til frivillige bidrag fra især den private sektor og ikke-statslige organisationer til gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer*. Dette kan medføre oprettelse af en fond under FAO. Ikke-statslige organisationer og den private sektor skal opmuntres til at deltage i og støtte gennemførelsen af *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer*.

Bæredygtig anvendelse, udvikling og bevaring af verdens husdyr genetiske ressourcer er af afgørende betydning for landbruget, fødevarereproduktionen, udviklingen af landdistrikter og miljøet. I erkendelse af behovet for fastlæggelse af effektive rammer for forvaltningen af disse ressourcer og for imødegåelse af truslen om udryddelse af genetisk mangfoldighed mødtes 109 lande i september 2007 på den første Internationale Tekniske Konference om Husdyr genetiske Ressourcer i Interlaken, Schweiz. Konferencen vedtog *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer*, som omfatter 23 strategiske prioriteringer for handling til fremme af sund forvaltning af disse vitale ressourcer.

Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer er resultatet af de enkelte landes proces for rapportering, analyse og debat, som ligeledes udmøntede sig i udarbejdelsen af *Tilstandsrapporten om Verdens Husdyr genetiske Ressourcer*, som er den første samlede globale vurdering af husdyr genetisk mangfoldighed og forvaltningen deraf.

Konferencen vedtog endvidere *Interlaken-Deklarationen om Husdyr genetiske Ressourcer*, der bekræfter landenes forpligtelse til at gennemføre *Den Globale Handlingsplan for Husdyr genetiske Ressourcer* og sikre, at verdens husdyrs biodiversitet udnyttes til at fremme global fødevarer sikkerhed og fortsat er tilgængelig for fremtidige generationer.

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

Udvalget til Bevarelse af Genressourcer
hos Danske Husdyr

KOMMISSIONEN
FOR GENETISKE
RESSOURCER FOR
FØDEVARER OG
LANDBRUG

